

Monahismul ortodox: factor esențial al misiunii în Occident

Începuturi. Exigențe. Perspective.

Prea Sfințitul Părinte Atanasie de Bogdania
Arhiereu Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei

Subiectul monahismului ortodox în diaspora¹ (modernă), cu precădere cel de origine română, a avut o abordare mai mult sporadică. Acest lucru se datorează mai multor factori. Cel dintâi e faptul că nu are o istorie foarte bogată. Cel de-al doilea factor este prezența destul de modestă a monahismului ortodox în diasporă. Cu toate acestea el a jucat un rol fundamental în plan misionar, fiind de fapt cel care a răspândit Ortodoxia în Occident. El și-a format și un specific propriu, în conformitate cu țările unde a prins rădăcini. Sunt cunoscute cuvintele Sfântului Ignatie Briancianinov, care zicea că „*monahii vin la mănăstiri din lume și sunt astfel precum mediul lor până la intrarea lor în mănăstirea care i-a format*”². Prin urmare, în diversitatea lui, el este pe cât de sporadic, pe atât de bogat.

Monahismul din diasporă, de exemplu, este cel care a salvat tradiția monahismului rus de la dispariție³ în cumplitii ani de după revoluția bolșevică din 1917. După acest tragic eveniment, timp de aproape două decenii el a fost prezent în chip organizat doar în străinătate. E suficient să amintim de *Lavra Poceaev*, care s-a aflat în perioada interbelică pe teritoriul Poloniei; Mănăstirea *Peșterilor* din Pskov și Mănăstirea de maici *Pühitsa* – în Estonia; Mănăstirea *Sf. Duh* din Vilnius (Lituania), Mănăstirirea *Sfintei Treimi* din Riga (Letonia) și, desigur, Mănăstirea Valaam⁴ în Finlanda. Ele au rămas nu doar puternice centre monahale în străinătate, dar chiar și după anexarea

---

¹ Grup etnic aflat în afara granițelor de origine (cf. DEX, 2009). Inițial, termenul s-a referit la Exilul Babilonian al evreilor după distrugerea Ierusalimului în secolul al VI-lea î.Hr. Ulterior, semnificația cuvântului a fost extinsă pentru a acoperi migrarea oricărei populații în afara granițelor țării de origine.

² Святитель Игнатий (Брянчанинов). О монашестве. Разговор между православными христианами: мирянином и монахом // Аскетические опыты. Т.1 // Полное собрание творений и писем: в 8 т. / святитель Игнатий Брянчанинов / Общ. ред. О.И. Шавранова.— 2-е изд., испр. и доп. — М.: Паломникъ, 2011-423.

³ Procesul de lichidare a mănăstirilor a început îndată după revoluția bolșevică din 1917. Conservarea unor comunități monahale prin transformarea lor formală în gospodării agricole a întârziat temporar lichidarea acestora. În instrucțiunile Comisariatului Popular pentru Agricultură și ale Comisariatului Popular de Justiție al RSFSR (Republica Socialistă Federativă Sovietică Rusă) din 30 octombrie 1919 s-a afirmat că monahii și clericii nu puteau fi membri ai branșelor muncii agricole. Astfel, cea mai mare parte a mănăstirilor, care s-au păstrat sub formă de parteneriate agricole legale, a fost lichidată în perioada 1919-1921. O altă lovitură aplicată monahismului a fost schisma „renovatoare” (ru. *обновленческий раскол*), ai cărei ideologi s-au pronunțat în favoarea închiderii mănăstirilor. Drept urmare, la începutul anilor 1930 practic nu mai existau mănăstiri în URSS. În decursul celui de-al Doilea Război Mondial autoritățile sovietice își revizuiesc politica privind Biserica, însă situația mănăstirilor rămâne neschimbată. Abia în 1946, după un interval de 26 ani, se redeschide *Lavra Sfintei Treimi* (reg. Moscova), acesta devenind principalul centru monahal și de învățământ teologic din URSS.

⁴ Întreaga obște a Mănăstirii Valaam, constituită din 190 de călugări, a fost evacuată în Finlanda în timpul Războiului sovieto-finlandez (1939-1940), înființând în localitatea Heinävesi, Mănăstirea *Noul-Valaam*, aceasta fiind și până în prezent (2021) singura mănăstire de monahi de pe teritoriul Finlandei.

acestor teritorii în 1940 la URSS au rămas o mărturie vie a spiritualității monahale într-o societate profund afectată de teroarea roșie.

Formal, denumim Ortodoxia și monahismul din afara statelor tradițional ortodoxe drept una din *diasporă*, dar cuvântul nu este utilizat în modul cel mai potrivit. Trebuie remarcat că acest termen este folosit sub aspectul apartenenței confesionale în plan creștin doar de către ortodocși și bisericile vechi-orientale. Comunitatea română din jurul frontierei statului național nu reprezintă nicidecum *diaspora*, aflându-se *de facto* tot la ea acasă, doar că în virtutea vicisitudinilor politice se află în componența altor state. În cazul comunității ortodoxe, aplicăm formal termenul de *diasporă*, însemnând comunitățile creștin-ortodoxe din afara frontierelor naționale ale statelor asupra cărora Bisericile autocefale își au jurisdicția canonică. Aici apare o altă problemă și anume delimitarea jurisdicției canonice a Bisericilor autocefale, care în unele cazuri își suprapun eparhiile, ajungându-se până la întreruperea comuniunii euharistice⁵.

Cert este faptul că multiple comunități ortodoxe din Europa, Australia și în special America nu au sentimentul că ar aparține unei diaspore. Acest lucru vizează în special cazul creștinilor care aparțin Bisericii Ortodoxe autocefale din America (OCA), a cărei autocefalie, deși nu este recunoscută unanim în plan pan-ortodox, nu constituie un impediment pentru ca această Biserică să păstreze comuniunea euharistică cu toate celelalte Biserici autocefale. În perioada 30 noiembrie – 2 decembrie 1994, la Ligonier, Pennsylvania (SUA), a avut loc Conferința Permanentă a Episcopilor Ortodocși Canonici din America (SCOBA), care a întrunit 29 de ierarhi. Printre participanți s-a numărat și arhiepiscopul Victorin Ursache din partea Bisericii Ortodoxe Române. Au fost emise două declarații, una referitoare la Biserica Ortodoxă în America de Nord și cealaltă asupra misiunii și evanghelizării. Conținutul lor în ansamblu poate fi caracterizat ca o respingere a ideii conform căreia creștinismul ortodox în America reprezintă în sine *diaspora*⁶.

Originea monahismului ortodox în Occident⁷

Primele comunități monahale în Europa Occidentală apar în a doua jumătate a sec. IV, în apropierea orașului Mediolanum (Milanul de astăzi), fiind instituite de Sfântul Ierarh Ambrozie, pe filiera monahismului egiptean. În sudul Peninsulei, în apropiere de Napoli, este Sfântul Ierarh Paulin de Nola, cel care formează primele așezăminte monahale. Cel care a adus idealurile monastice

---

⁵ Este vorba de conflictul între Patriarhia Constantinopolului și Patriarhia Moscovei, care a dus la întreruperea comuniunii euharistice între cele două.

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Ligonier_Meeting

⁷ Pentru aprofundarea subiectului recomandăm Emanoil Băbuș, Daniel Benga, *Monahismul apusean*, în volumul „Monahismul Ortodox Românesc, istorie, contribuții și repertoriare”, Editura Basilica, vol. 1, 2014, 2019.

în Italia, și respectiv în Europa, a fost Sfântul Atanasie cel Mare, în exilul său la Roma. La epoca respectivă, Egiptul făcea parte din Imperiul Roman. Cu toate acestea, centrul răspândirii monahismului în Occident nu a devenit Peninsula Italică, ci provincia romană Galia (Franța de astăzi), unde Sfântul Martin de Tours formează primele abații: *Ligugé* în anul 361 și Abația *Marmoutier* în 372. În jurul anului 410 ia naștere Abația de la *Lérins*, fondată de Sfântul Honorat (fr. *Honorat de Lérins*), care va deveni în foarte scurt timp o *comunitate imensă (ingens cenobium)*, după cum se exprima Sfântul Ioan Casian, cel care de fapt a fundamentat și fixat regulile monahismului occidental în lucrarea *Așezămintele vieții de obște a călugărilor*⁸ (lat. *de coenobiorum institutis*), constituită din 12 cărți⁹. Cel care va marca însă viitorul monahismului occidental a fost Sfântul Benedict de Nursia (480-547), datorită activității sale bazată mai ales pe predicarea sărăciei și a luptei împotriva imoralității clerului. Fondator al Mănăstirii *Monte Cassino*, el scrie între anii 500-530 faimoasa *Regulă (Regula Magistri)*, sub formă de întrebări și răspunsuri între ucenic și magistru.

Fără a intra în detalii asupra evoluției ulterioare a monahismului occidental, reținem faptul că pătrunderea monahismului ortodox în Occident în epoca contemporană este de fapt o *revenire acasă*, o renaștere a unei tradiții întrerupte. Adesea monahismul ortodox a fost primit cu multă căldură de comunitățile romano-catolice, văzând în acesta o pildă și un imbold de încetinire a secularismului ce afectase mult mai puternic statele occidentale.

Monahismul ortodox – factor esențial al misiunii în Occident

Dacă în epoca primară monahismul a fost privit ca o retragere din lume (adesea chiar o izolare completă), în secolele următoare mănăstirile devin centre de cultură și de formare a misionarilor atât în Europa Occidentală, cât și în cea de Est. Căderea Imperiului Bizantin în anul 1453 a lăsat o amprentă adâncă asupra unei mari părți a Ortodoxiei, devenită captivă controlului politic turcesc. Imperiul Otoman ajunge spaima Europei! Chiar și statele ortodoxe independente vor fi supuse în permanență războaielor și presiunilor din partea Porții Otomane. Practic, singurul teritoriu ortodox liber devine Rusia. Anume Rusia, prin extinderea sa continuă în Siberia și ulterior în Alaska, va fi singurul pol de formare a misionarilor ortodocși în noile teritorii explorate.

După cea de-a doua expediție în Kamchatka, în anul 1741, Vitus Bering atinge cu corabia *Sf. Petru* marginile Americii de Nord, descoperind Arhipelagul Alexander și Insulele Aleutine.

---

⁸ https://bigenc.ru/religious_studies/text/2017030#.

⁹ În primele 4 cărți se vorbește despre viața cea din afară a monahilor: regulile de intrare în mănăstire, aspectele exterioare și îmbrăcămintea monahilor, ciclul liturgic zilnic, ascultarea și pocăința. Toate temele au la bază experiența monahilor egipteni, palestinieni și sirieni pe care i-a cunoscut personal. În cărțile 5-12 se vorbește despre lupta cu cele opt patimi capitale: lăcomia pântecelui, desfrânarea, iubirea de arginți, mânia, întristarea, deznădejdea, slava deșartă și mândria.

În ziua pomenirii Sfântului Prooroc Ilie, la 20 iulie 1741, clericii de pe navă, ieromonahul Ilarion (Trusov) și preotul Ignatie Kozyrevsky, au săvârșit prima liturghie ortodoxă pe noul continent. În anul 1781 antreprenorul Grigori Shelikhov (1747-1795) fondează o companie de comerț cu blănuri în Alaska și Insulele Aleutine, care devine din 1799 Compania Ruso-Americană. În 1788 Shelikhov vizitează Mănăstirea *Valaam* și discută cu egumenul mănăstirii despre fondarea unei misiuni în Alaska¹⁰. Peste 5 ani comerciantul se adresează Sfântului Sinod cu rugămintea de a binecuvânta construirea unei biserici pe Insula Kodiak și expedierea în Insulele Aleutine a unei misiuni de monahi.

Împărăteasa Ecaterina a II-a a susținut această inițiativă, drept urmare mitropolitul de Novgorod și Sankt Petersburg, Gavriil (Petrov), a însărcinat Mănăstirea *Valaam* să pregătească un grup misionar în frunte cu arhimandritul Ioasaf Bolotov. La 25 decembrie 1793 misionarii au plecat din Sankt Petersburg, ajungând pe Insula Kodiak la 24 septembrie 1794. Din expediție făceau parte 6 misionari de la Mănăstirea *Valaam* și 2 de la Mănăstirea *Konevsky*. Din capitala rusă monahii au pornit spre Moscova și de aici s-au îndreptat spre Siberia. Deja în Irkutsk misionarii, prin comportamentul și râvna lor, au câpătat respectul populației locale, pe care o păstoreau cu mare râvnă. După cum menționa arhimandritul Ioasaf, „*începând cu Yakutsk, iacuții care își doreau mult erau botezați în tot locul; unde era un râu, acolo făceam un popas să botezăm*”¹¹.

Misiunea din Alaska s-a dovedit complicată și din cauza faptului că aici viețuiau diverse popoare: aleuți, eschimoși, tlingiți etc., care trăiau în sărăcie și ignoranță spirituală și care, chiar și după primirea botezului ortodox, continuau să practice vechile obiceiuri păgâne. Una din primele acțiuni ale monahilor a fost deschiderea unei școli pentru copii în Insula Kodiak. Misiunea era desfășurată atât pe Insulele Aleutine, cât și pe continent. Unii dintre cei mai înflăcărați misionari au fost ieromonahii Iuvenalie (Govorukhin)¹² și Macarie. Aceștia, după cum se exprima Cuviosul Gherman din Alaska în scrisoarea sa către egumenul Nazarie (Kondratiev) de la *Valaam*, „*ardeau cu mai multă râvnă*” în botezarea populației băștinașe. Iuvenalie este însărcinat să construiască în noua localitate Yakutat nu doar o biserică, ci și o mănăstire, însă planurile se schimbă. Corabia *Sf. Trei Ierarhi* e nevoită să se întoarcă, oprindu-se în portul Nuchek (acum Hinchinbrook), în partea de est a golfului Ciugask (acum Prince William Sound). Aici Iuvenalie e silit să petreacă iarna anului 1795/1796, fiind și primul cleric ortodox care ajunge în aceste părți. Doar aici botează 746 de ciugaci¹³. Potrivit informației despre activitatea economică a companiei lui Shelikhov, în

¹⁰ <https://www.pravenc.ru/text/114212.html>.

¹¹ <https://www.pravenc.ru/text/578080.html>.

¹² În 1980, ieromonahul Iuvenalie, la inițiativa episcopului de Sitka și Alaska, Grigorie (Afonsky), a fost canonizat ca sfânt cu cinstire locală de către Biserica Ortodoxă din America.

¹³ <https://www.pravenc.ru/text/1237735.html>.

vara anului 1796, „fără a cere permisiune de la mai-marele său, episcopul (arhimandritul – A. B.) Ioasaf, Iuvenalie a pornit să cutreiere partea de nord a țărmurilor străvechiului pământ și a fost omorât de către oameni din triburi care încă nu au legături pașnice cu noi, departe de Alaska, împreună cu alți trei fabricanți și câțiva oameni din tribul Dena’Ina, botezați de curând”¹⁴.

Misiunea din Alaska dă roade în foarte scurt timp. Deja după 2 ani de la începerea acesteia, peste 6000 de persoane primesc botezul, ceea ce determină Sfântul Sinod să adopte Hotărârea privind înființarea Vicariatului de Kodiak și hirotonirea unui episcop pentru Alaska. La 10 aprilie 1799 în Irkutsk, Arhimandritul Ioasaf Bolotov este hirotonit episcop de Kodiak de către episcopul de Irkutsk și Necinsk, Veniamin (Bagryansk), aceasta fiind probabil singura hirotonire de arhieru săvârșită în Biserica Ortodoxă Rusă doar de către un episcop¹⁵. Ioasaf însă nu apucă să-și exercite misiunea pastorală ca episcop. Corabia *Felix*, cu care urma să revină în Alaska, în circumstanțe neclare nu mai ajunge pe coastele Insulelor Aleutine. Împreună cu vlădica Ioasaf, în vârstă de doar 38 de ani, au murit și ceilalți membri ai echipajului, printre care ieromonahul misionar Macarie, ierodiaconul Ștefan, preotul P. Miteaghin, precum și Dmitri Popov, vărul Sfântului Inochentie (Veniaminov) – luminătorul Kamceatkăi.

Moartea tragică a episcopului Ioasaf a schimbat radical situația din regiune, ceea ce a condus la conflicte între autoritățile ecleziale și cele civile. Timp de 40 de ani nu a mai fost hirotonit un nou episcop pentru Alaska. După moartea episcopului Ioasaf, pe Insulele Aleutine au rămas doar 4 misionari¹⁶. Ieromonahul Ghedeon (Fedotov), trimis de Sfântul Sinod în Alaska, după plecarea sa în 1807, încredințează misiunea monahului Gherman, cel care va fi proslăvit ca *întocmai cu Apostolii*: Cuviosul Gherman (Herman) din Alaska¹⁷.

El a fost inclus în misiunea ortodoxă din Alaska încă din 1793. A refuzat de 2 ori hirotonirea întru preot, rămânând pe parcursul întregii vieți un simplu monah. Cu toate acestea, misiunea lui a fost una prolifică. Devine conducătorul școlii de pe Insula Kodiak, unde învățau 20 de băieți. Aceștia deprindeau cititul și scrisul. Printre disciplinele studiate se numărau de asemenea: *legea lui Dumnezeu*, istoria Bisericii, muzica, precum și agricultura. Devine foarte iubit de populația locală, care vedea în el un apărător împotriva abuzurilor comise de autoritățile ruse. În timpul epidemiei de gripă din 1819, dintre toți rușii, doar Gherman îi îngrijește pe aleuții bolnavi, consolându-i cu rugăciune și ascultându-le mărturisirile dinainte de moarte. Nu doar

---

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ <https://www.pravenc.ru/text/578080.html>.

¹⁶ <https://www.pravenc.ru/text/164717.html>.

¹⁷ Canonizarea Cuviosului Gherman (Herman) din Alaska a avut loc la 9 august 1970 pe Insula Kodiak, în Catedrala *Învierea Domnului*, slujba fiind săvârșită de către mitropolitul Întregii Americi și Canade, Irineu Bekish (Biserica Ortodoxă din America), însoțit de alți arhierii ai noii biserici (*autocefale*) americane. Printre participanți s-a numărat și arhiepiscopul Pavel al Finlandei. A se vedea: <https://www.oca.org/fs/hierarchs-clergy-canonization-st-herman-of-alaska>.

aleuții primesc în masă Ortodoxia. S-a păstrat consemnarea impresiei puternice pe care a exercitat-o cuviosul asupra ofițerilor șalupei *Kamchatka*, care s-au oprit pe Insula Kodiak în timpul unei călătorii în jurul lumii în 1818. Căpitanul șalupei *Neva*, L.A. Gagemeister, după ce l-a întâlnit pe stareț pe Insula Kodiak, a trecut de la luteranism la Ortodoxie. De asemenea, șeful companiei comerciale ruso-americeane, S.I. Yanovsky, a descoperit credința, iar după mai mulți ani a îmbrățișat calea monahală.

Sfântul Sinod, ținând cont de opinia companiei ruso-americeane, în toamna anului 1810 ia decizia de a nu numi un arhiepiscop în Alaska, însă Țarul Alexandru I nu îmbrățișează decizia sinodală. După anumite date, vicariatul din Kodiak este desființat în 1811, însă *Sfântul Sinod este însărcinat să caute un candidat capabil să ocupe funcția de episcop în Kodiak*¹⁸. Situația rămâne totuși neschimbată până în anul 1840, când Eparhia de Irkutsk este reorganizată, luând naștere nou înființata Eparhie de Kamchatka, Insulele Kurile și Alaska, cu centrul eparhial în Novo-Arhanghelsk (după 1867 denumirea orașului se schimbă în Sitka).

Misionarii din Alaska învinuiesc conducerea companiei ruso-americeane de exploatarea populației locale și alcoolizarea ei. Aceste neînțelegeri determină decizia Sfântului Sinod din 1823 de a închide misiunea din Alaska. Țarul Alexandru I iarăși se opune și misiunea își continuă activitatea. O mare problemă pentru misiune, în anii 1815-1823, a fost insuficiența acută de clerici. Din Irkutsk au continuat să vină preoți în Alaska, dar nu au arătat zelul primilor misionari. Serviciile divine erau oficiate extrem de neregulat. În lipsa preoților, deseori botezul era săvârșit de laici¹⁹. Un suflu nou misiunii din Alaska l-a dat preotul Inochentie Veniaminov (cel care va deveni Sfântul Ierarh Inochentie, mitropolit al Moscovei și Kolomenskului), care ajunge pe Insula Unalaska în 1824 și petrece aici 10 ani. Îi învață pe aleutini tâmplăria, împreună cu ei construind o biserică. Și-a însușit limba lor, alcătuiind pentru ei și un abecedar, făcând apoi traducerea Noului Testament, a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur și a Catehismului.

La 18 octombrie 1867, Alaska și Insulele Aleutine sunt vândute Statelor Unite ale Americii. Noua situație politică se răsfrânge și asupra vieții Bisericii de aici. La 10 iulie 1870, Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse ia decizia de a înființa Eparhia de Alaska și Insulele Aleutine²⁰. Aceasta devine prima episcopie ortodoxă din *diasporă*, formată prin truda și zelul absolut deosebit al monahilor ruși. Din păcate, situația acesteia se înrăutățește. Cea mai mare parte a rușilor revin în patrie. Misiunea încetează de a mai fi finanțată. În 1870, în toată Alaska mai erau doar 4 preoți²¹. În 1872 centrul eparhiei se mută în San Francisco. Cu toate acestea misiunea din Alaska

---

¹⁸ <https://ru.wikipedia.org/wiki/apud> Львов А. Краткие исторические сведения об учреждении в Северной Америке православной миссии, об основании Кадьякской епархии и о деятельности там первых миссионеров // Прибавления к Церковным ведомостям. 1894. № 39. стр. 1369.

¹⁹ <https://www.pravenc.ru/text/114212.html>.

²⁰ Începând cu data de 9 februarie 1900 episcopia va deveni Eparhia Insulelor Aleutine și a Americii de Nord.

²¹ Dintre care doi în Sitka, unul în Unalaska și unul în Kodiak.

își continuă activitatea. Către anul 1902 puteau fi numărate 16 parohii și 60 de capele, în care slujeau 17 preoți, 1 diacon și 12 citeți. Numărul credincioșilor se ridica la 11.758, dintre care doar 87 erau etnici ruși, restul: 2.257 creoli, 2.147 tlingiți și 4.839 eschimoși²². Deja în 1957 numărul de creștini ortodocși din statul Alaska însuma 23.000²³ (din totalul de 48.000 cât număra la acea vreme populația băștinașă), ceea ce însemna, practic, că fiecare a doua persoană din populația băștinașă era ortodoxă. În pofida faptului că misiunea a încetat să fie finanțată, în ciuda lipsei acute de clerici, a ruperii oricărei relații cu vechea Rusie (care între timp căzuse sub jugul comunismului), Biserica de aici rămâne vie, iar acest fapt se datorează misiunii câtorva monahi de la sfârșitul secolului XVIII. La ora actuală 12,5% din populația statului Alaska, adică 50.000 de persoane se declară creștini ortodocși²⁴. Aceste cifre reprezintă cel mai mare număr (procentual) de creștini ortodocși dintr-un stat federal al SUA.

Aspecte canonice²⁵

Unul din aspectele specifice ale diasporei ortodoxe este nu doar multietnicitatea, ci și suprapunerea jurisdicțiilor în același spațiu. Dacă într-un spațiu tradițional ortodox acest fapt duce în unele cazuri nu doar la *nerecunoașterea canonică* a uneia dintre părți, ci chiar la întreruperea comuniunii euharistice între bisericile locale, în Occident suprapunerea jurisdicțiilor în același spațiu este privită ca fiind una firească. Episcopii ortodocși din jurisdicțiile canonice slujesc împreună cu diferite ocazii și se întâlnesc periodic pentru a discuta problemele ce apar și pentru a adopta de comun acord decizii care să reflecte poziția Bisericii Ortodoxe în statele respective.

Spre exemplu, în Italia, episcopii ortodocși au înființat un organ coordonator - *Consiliul Episcopal Ortodox pentru Italia și Malta*²⁶ (it. *Conferenza Episcopale Ortodossa d'Italia e Malta*). Prima întrunire a consiliului a avut loc în perioada 15-17 noiembrie 2009, la care s-a decis pregătirea unui proiect de regulament intern al adunării respective²⁷. În prezent, însă, acest organ nu este pe deplin funcțional din pricina faptului că Patriarhia Rusă, începând cu luna septembrie a anului 2018, și-a suspendat activitatea în toate adunările episcopale în care prezidează sau coprezidează reprezentanții Patriarhiei Constantinopolului²⁸.

²² <https://www.pravenc.ru/text/114212.html>.

²³ <https://www.pravenc.ru/text/114210.html>.

²⁴ <https://www.worldatlas.com/articles/what-is-the-religious-composition-of-alaska.html>.

²⁵ Pentru aprofundarea subiectului se va consulta: *Particolarità canoniche e giuridiche nella Diocesi Ortodossa Romana d' Italia - Le sfide della Diaspora Ortodossa*, în volumul „Jus Ecclesiasticum - In the life of the Church“, Colecția Studia Canonica, București, Basilica, 2019.

²⁶ Pe modelul Adunărilor Episcopale Locale, stabilite de cea de-a IV-a Conferință Presinodală Panortodoxă - Viorel Ioniță, *Hotărârile întrunirilor Panortodoxe din 1923 până în 2009: Spre Sfântul și Marele Sinod Al Bisericii Ortodoxe*, Editura Basilica, 2013, pp. 215-226.

²⁷ https://it.wikipedia.org/wiki/Conferenza_episcopale_ortodossa_d%27Italia_e_Malta.

²⁸ A se vedea decizia Sinodului din 14 septembrie 2018: <http://www.patriarchia.ru/db/text/5268260.html>.

Abordările privind suprapunerea jurisdicțiilor sunt diverse, ceea ce a și creat adesea conflicte între Bisericile autocefale. Dacă facem referire la Biserica Ortodoxă Română, ea nu vede neapărat o problemă în suprapunerea jurisdicțiilor, chiar într-un spațiu tradițional ortodox, cu respectarea anumitor condiții. Astfel, pe teritoriul României funcționează Episcopia Ortodoxă Sârbă de Timișoara, având 56 de parohii în județele Arad, Caraș-Severin, Mehedinți și Timiș, precum și 5 mănăstiri²⁹. Această Episcopie este în comuniune euharistică cu Patriarhia Română, mulți dintre slujitorii acestei eparhii studiind în instituțiile de învățământ teologic din România. În paralel, Biserica Ortodoxă Română are o eparhie (Episcopia de Dacia Felix) pentru comunitatea română din Serbia începând cu anul 1999, cu sediul administrativ în Vârșeț³⁰. Din păcate, însă, principiul reciprocității nu este respectat. Statul sârb și Patriarhia Sârbă au recunoscut Episcopia de Dacia Felix abia în 28 aprilie 2009³¹, cu dreptul însă de a avea jurisdicție doar asupra comunităților de români din Banatul sârbesc, nu și din valea Timocului, unde comunitatea de români este mult mai numeroasă. Mai mult, Patriarhia Sârbă a amenințat Biserica Ortodoxă Română cu întreruperea comuniunii euharistice, învinuind-o că „*subminează temelia eclesiologiei ortodoxe și a ordinii canonice*”³².

Canonul 34 Apostolic menționează următoarele: „Episcopii fiecărui neam trebuie să-l cunoască pe cel dintâi dintre ei și să-l considere drept căpetenie și să nu facă nicidecum ceva deosebit fără voința aceluia”³³. Din context putem înțelege prin *neam* nu apartenența la un anumit grup etnic, ci *neamul bisericesc*, adică un anumit grup de creștini (indiferent dacă este unitar din punct de vedere etnic sau multinațional) stabilit într-o regiune sau alta a Imperiului Roman. Având însă în vedere amplasarea eparhiilor în afara granițelor Bisericilor locale din diasporă, principiul teritorial al structurii canonice a Bisericii nu poate fi respectat cu strictețe, iar parohiile și chiar eparhiile diferitelor Biserici locale pot coexista pe același teritoriu.

Profesorul Ioan Floca menționa că „dreptul oricărei Biserici de a exercita, în limitele

---

²⁹ http://culte.gov.ro/?page_id=682.

³⁰ <https://mitropolia-banatului.ro/scurt-istoric-al-vietii-religioase-din-banat/>.

³¹ <https://sergiuconstantinescu.wordpress.com/recunoasterea-episcopiei-ortodoxe-romane-dacia-felix-de-la-varset-regiunea-voivodina-banatul-sarbesc-serbia/>.

³² În decizia Sinodului din 15-23 mai 2012 a Bisericii Ortodoxe Sârbe se menționează printre altele: „*Sinodul afirmă cu bucurie și recunoștință față de Dumnezeu că Biserica Ortodoxă Sârbă menține comuniunea liturgică și canonică și legătura cu alte Biserici Ortodoxe autocefale, dar, din păcate, există o excepție. Aceasta o reprezintă activitatea necanonică a episcopatului și clerului Bisericii Ortodoxe Române pe teritoriul canonic al altor Biserici Ortodoxe și al nostru. Unii episcopi și slujitori din România vecină vizitează orașele și satele din estul Serbiei, în eparhia de Timoc și de Branicevo, fără știrea și binecuvântarea episcopilor locului ai Bisericii Ortodoxe Sârbe, săvârșesc slujbe acolo, subminând astfel chiar temelia eclesiologiei ortodoxe și a ordinii canonice. Sinodul trimite încă o dată o notă de protest Patriarhului român Daniel și Sinodului condus de el, cu privire la incursiunile necanonice în regiunile aflate sub jurisdicția Bisericii Ortodoxe Sârbe*” – se arată în document. „*Dacă aceste măsuri nu vor ajuta, Sinodul va trebui să urmeze, cu profund regret, exemplul Patriarhiei Ierusalimului*” (de întrerupere a comuniunii euharistice, n.n.). Sursa: https://www.ng.ru/ng_religii/2012-06-06/6_borders.html

³³ Canoanele Bisericii Ortodoxe, Canoanele Apostolice și Canoanele Sinoadelor Ecumenice, Ed. Basilica, București, 2018, pag. 116.

posibile, jurisdicția sa asupra diasporei proprii este un drept inerent autocefaliei, ține de esența ei și este garantat de întreaga tradiție a Bisericii și de acele canoane care opresc în mod expres amestecul străin în treburile Bisericilor autocefale (can. 2, Sin. II Ecum.; can. 8, Sin. II Ecum.; can. 39, Sin. VI Ecum. etc.) și care asigură, în același chip expres, jurisdicția acestora asupra diasporei (can. 28, Sin. IV Ecum.)³⁴.

O poziție deosebită ca abordare revine Patriarhiei Constantinopolului, care pretinde dreptul de a avea în subordinea sa întreaga diasporă³⁵. Această poziție a fost afirmată pentru prima dată în anul 1922, când Patriarhul Constantinopolului, Meletie al IV-lea³⁶, a proclamat doctrina conform căreia Patriarhia Ecumenică are dreptul de jurisdicție asupra întregii diaspore ortodoxe. Pretențiile au fost extinse, însă, nu doar asupra acesteia. Astfel, în 1923 Constantinopolul ia sub jurisdicția sa, fără a purta discuții cu Biserica Rusă, eparhiile din teritoriile proaspăt ieșite din Imperiul Țarist: Finlanda, Estonia și Polonia³⁷. În 1924, Patriarhul Grigorie al VII-lea al Constantinopolului acordă autocefalie Bisericii Ortodoxe din Polonia.

Această linie de abordare a diasporei a fost continuată și de ceilalți patriarhi. În 1931 Patriarhul Ecumenic Fotie al II-lea³⁸, dovedind dreptul de a-și subordona eparhiile sârbe din afara Iugoslaviei, îi scrie Patriarhului Serbiei Varnava că „toate comunitățile bisericești de orice naționalitate ar trebui să fie subordonate scaunului patriarhal în relația bisericească”³⁹. În 1935 Fotie primește Biserica Ortodoxă din Letonia în jurisdicția Patriarhiei Ecumenice.

Teologul Ioannis Zizioulas, mitropolitul Pergamului, unul din cei mai influenți ierarhi ai Patriarhiei Constantinopolului, consideră situația actuală din diaspora ortodoxă ca fiind inacceptabilă: „O Biserică fără episcop riscă înlesnirea căderii diferenței în diviziune. Iar mai mult de un episcop într-o Biserică face ca diferența să devină factor separator. Situația actuală din diaspora ortodoxă este un fenomen foarte nefericit, periculos și total inacceptabil. Astfel, această situație permite diferențelor etnice și culturale să devină fundament al comunității ecleziale, care este împărțită între diferiți episcopi. Un episcop care nu transcende diferențele etnice și culturale devine un slujitor al diviziunii, iar nu al unității. Creștinii ortodocși trebuie într-adevăr să considere foarte serios această situație, dacă se dorește evitarea denaturării a înseși naturii Bisericii”⁴⁰.

---

³⁴ Ioan N. Floca: *Drept Canonic Ortodox, Legislație și Administrație Bisericescă*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990, p. 201.

³⁵ În argumentarea acestei idei, Patriarhia Ecumenică invocă în special canonul 28 al Sinodului IV Ecumenic, care acordă Constantinopolului rang după Roma, precum menționează și faptul că „mitropoliții diocezei Pontului, a Asiei și a Traciei, precum și episcopii din (ținuturile) barbare, ai diocezelor amintite, să fie hirotoniți de către preasfântul scaun pomenit al Preasfintei Biserici din Constantinopol”. A se vedea: *Canoanele Bisericii Ortodoxe, Canoanele Apostolice și Canoanele Sinoadelor Ecumenice*, vol. I, Ed. Basilica, București, 2018, pp. 231-232.

³⁶ Meletie al IV-lea (Metaxakis) – Patriarh al Constantinopolului între anii 1921-1923.

³⁷ <https://www.pravenc.ru/text/171939.html>.

³⁸ Fotie al II-lea (Maniatis) – Patriarh al Constantinopolului între anii 1929-1935.

³⁹ <https://www.pravenc.ru/text/171939.html> apud ЖМП. 1947. № 11. С. 35.

⁴⁰ Ioannis Zizioulas, *Comuniune și Alteritate*, Editura Sophia, București, 2006, p. 25.

Pretențiile Patriarhiei Ecumenice de a avea în subordinea sa întreaga diasporă ortodoxă nu au fost susținute de celelalte biserici ortodoxe, ceea ce a și determinat Constantinopolul să renunțe la anumite acte și să restabilească ordinea canonică firească în Biserică.

Marele canonist român Ioan Floca are o opinie diametral opusă față de cea a lui Ioannis Zizioulas cu privire la organizarea diasporei ortodoxe: „... un primat de jurisdicție asupra întregii Diaspore este lipsit de rațiune practică și fără temei canonic, și deopotrivă poate fi socotit chiar anticanonic, iar încercările făcute de Patriarhia din Constantinopol în ceea ce privește reorganizarea Diasporei Ortodoxe din trecut și azi nu sunt decât acte de imixtiune în treburile interne ale Bisericilor Ortodoxe surori, ce au dus și duc la discordie și tulburări, periclitizează în cele din urmă chiar unitatea Bisericii Ortodoxe, a Bisericii Ecumenice a Răsăritului”⁴¹.

Nici Sinodul Panortodox din Creta din anul 2016 nu a reușit să găsească o soluție în privința organizării diasporei ortodoxe, concluzionând că „în faza actuală nu este posibil, din motive istorice și pastorale, să se treacă imediat la ordinea strict canonică a Bisericii în această problemă, adică existența unui singur episcop în același loc. Din acest motiv, se decide păstrarea Adunărilor Episcopale, stabilite de cea de-a IV-a Conferință Presinodală Panortodoxă până la momentul potrivit, când toate condițiile vor fi împlinite, pentru a aplica rigoarea canonică (acrivia)”⁴².

Trebuie specificat că unele abordări privind delimitarea spațiului canonic s-au schimbat. Cel mai elocvent exemplu ar fi cazul Bisericii Ortodoxe din Finlanda, care obține autonomie în cadrul Patriarhiei Constantinopolului la data de 6 iulie 1923, în pofida protestelor Patriarhiei Ruse, care o considera drept ingerință în spațiul ei canonic. În urma Războiului sovieto-finlandez din anii 1939-1940, Biserica Ortodoxă Finlandeză pierde 90% din turma sa, o mare parte din credincioși refugiindu-se în interiorul Finlandei⁴³.

Începând cu luna octombrie a anului 1945 mitropolitul de Leningrad și Novgorod, Grigorie (Ciukov), poartă negocieri cu partea finlandeză în vederea revenirii Bisericii Ortodoxe din Finlanda în cadrul Patriarhiei Moscovei. La data de 3 octombrie a aceluiasi an s-a ajuns la un acord preliminar cu arhiepiscopul de Carelia, Herman (Aav)⁴⁴, privind revenirea în Biserica Rusă, însă pentru luarea unei asemenea decizii se preconiza întrunirea Sinodului Bisericii Ortodoxe Finlandeze. Apoi, în martie 1947 Herman declara că revenirea în cadrul Patriarhiei Ruse nu mai reprezintă un subiect de actualitate. Moscova era dispusă să acorde chiar autocefalie Bisericii Finlandeze în cazul în care revenea în cadrul Patriarhiei Ruse. La începutul anului 1948 Sinodul

---

⁴¹ Ioan N. Floca, *Drept Canonic Ortodox, Legislație și Administrație Bisericească*, vol. II, p. 327, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990.

⁴² <https://basilica.ro/sfantul-si-marele-sinod-diaspora-ortodoxa-document-oficial/>.

⁴³ <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

⁴⁴ Herman (Aav) – arhiepiscop al Careliei și al întregii Finlande între anii 1925-1960.

Bisericii Ortodoxe Ruse transmite acest mesaj arhiepiscopului Herman, Întâistătătorul Bisericii Finlandeze, prin mitropolitul de Leningrad, Grigorie (Ciukov)⁴⁵.

Herman Aav este invitat chiar să ia parte la consfătuirea Întâistătătorilor și a reprezentanților Bisericilor Autocefale, care a avut loc la Moscova (8-19 iulie 1948). La rândul său, Herman promisese din nou să aducă în discuții, în cadrul sinodului planificat în septembrie 1948, revenirea în Biserica Ortodoxă Rusă. A refuzat însă invitația de a lua parte la întrunirea de la Moscova, iar în august '48 anulează convocarea sinodului, amânând desfășurarea acestuia pentru luna august a anului 1950. Sub președinția lui Herman, sinodul din august 1950 ia decizia de a nu pune în discuție unificarea cu Patriarhia Rusă, amânând acest subiect pentru următorul sinod, care într-un final nu adoptă nicio decizie în privința schimbării statutului.

După mai mulți ani de corespondență între partea rusă și cea finlandeză, la 30 aprilie 1957 Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse a hotărât „să dea uitării toate disputele canonice și neînțelegerile care au avut loc între Biserica Ortodoxă Finlandeză și Biserica Ortodoxă Rusă“, recunoscând statutul Bisericii Ortodoxe Finlandeze și retrocedând în jurisdicția acesteia Mănăstirea *Noul-Valaam*⁴⁶. La data de 7 mai a aceluiași an părțile au restabilit comuniunea euharistică⁴⁷.

Prin urmare, *dialogul*, dar în primul rând *dragostea frățească reciprocă* sunt cele care ne ajută să depășim disensiunile și să ajungem la un numitor comun. Dacă a fost posibilă depășirea divergențelor în privința situației Bisericii din Finlanda, ar trebui să privim cu nădejde schimbarea lucrurilor și în privința altor regiuni, precum și a diasporei.

Primele așezăminte monahale din diaspora românească

Primele așezăminte monahale din diaspora românească au fost constituite în mod organizat în Muntele Athos încă în sec. XVIII, când au început să vină la Schitul Lacu⁴⁸ (Mănăstirea Sf. Pavel) călugări din Moldova. În jurul anului 1760 ieromonahul Daniil de la Mănăstirea Neamț a reușit să reorganizeze obștea de aici ca schit. Numele este datorat poziției geografice pe care o ocupă acesta, fiind înconjurat din trei părți de munți, cu o singură ieșire spre mare, pe valea pârâului.

---

⁴⁵ <https://www.pravenc.ru/text/164751.html>.

⁴⁶ Încă înainte de încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, un șir de clerici din Finlanda, precum și o mare parte a frățimii Mănăstirii *Noul - Valaam* solicită primirea lor în cadrul Patriarhiei Ruse, ceea ce îl și determină pe arhiepiscopul Herman al Careliei să pornească discuții cu Biserica Ortodoxă Rusă. În toamna anului 1945 mitropolitul de Leningrad și Novgorod, Grigorie (Ciukov), este trimis să poarte convorbiri în vederea revenirii frățimii valaamite în cadrul Bisericii Ruse, precum și a unificării Arhiepiscopiei Finlandeze cu Patriarhia Rusă. În 1957 Biserica Ortodoxă Rusă reîntoarce mănăstirea sub administrația Bisericii Finlandeze. Șapte frați din mănăstire, care au refuzat să accepte calendarul îndreptat, au primit aprobarea de a fi repatriați în URSS și a se stabili la Mănăstirea Peșterilor din Pskov.

⁴⁷ https://ru.wikipedia.org/wiki/note-5_apud_ЖМП.1957,№6.-С.17-20.

⁴⁸ «Lako» (cu litere grecești Λάκο) în traducere înseamnă «groapă», adică «Schitul din groapă».

În sec. XIX schitul cunoaște o mare înflorire. Deja în 1855 erau 5 chilii cu paraclise și 16 colibe, iar numărul călugărilor ajunsese la 32, majoritatea fiind veniți din Mănăstirile *Cernica* și *Căldărușani*⁴⁹. Biserica mare a schitului închinată Sfântului Mare Mucenic Dimitrie a fost construită între anii 1898-1904. După al Doilea Război Mondial, numărul monahilor români din Schitul Lacu, ca de altfel din întreg Sfântul Munte, a început să scadă. În anul 1991 mai erau doar două chilii, populate cu trei călugări. Însă în urma prăbușirii regimurilor comuniste din Europa a fost posibilă renașterea prezenței românești în Athos. Astăzi, schitul are opt chilii locuite, care au fost reconstruite prin multă osteneală. Numărul călugărilor a ajuns la 33⁵⁰.

Schitul Lacu nu reprezintă singurul așezământ românesc de la Athos. Încă de la 1750 se atestă prezența românească la Schitul Prodromu, aparținând de Marea Lavră⁵¹. Mai mulți călugări, sub conducerea ieromonahului Macarie, locuiau acolo în izolare lângă Biserica *Sfântul Ioan Botezătorul*, în cinstea căruia a și fost numit schitul⁵². Pe la anul 1800, trei anahoreți români – duhovnicul Iustin (Vlah) și doi ucenici ai lui, Patapie și Grigorie, se stabilesc în această zonă. Întrucât, odată cu trecerea timpului, numărul monahilor români din jurul părintelui Iustin a crescut, acesta se gândea la necesitatea de a lărgi chilia și de a o transforma în schit deplin, pentru care a primit binecuvântarea Marii Lavre.

În 1816 Iustin a murit. Succesorul său a solicitat Marii Lavre să emită un document, prin care să permită întemeierea unui schit. În 1820 comunitatea a primit un document cu 13 articole în care era stabilit că această chilie va fi „*pentru evlaviosul neam al moldovenilor, pentru crearea unui schit cu viață de obște*”⁵³. Potrivit documentului, Prodromu avea statutul de schit cu viață de obște, condus de un dikeos (*δικαιος*), avea propria ștampilă și se supunea Marii Lavre. Represiunile turcilor de după Revoluția din 1821 au făcut ca viețuitorii să se risipească, iar biserica și chiliile să ajungă în ruină după 20 de ani de la înființarea așezământului⁵⁴. Abia în 1851 monahii Nifon și Nectarie, de la Mănăstirea Horaița (Moldova), au găsit documentele ce atestă proprietatea schitului și reușesc să îl răscumpere de la călugării greci cu 7000 de lei. Marea Lavră a confirmat veridicitatea documentelor și a adăugat încă trei articole. Monahii Nifon și Nectarie au început strângerea de fonduri. Domnitorul Moldovei Grigore Alexandru Ghica a contribuit substanțial cu suma de 3000 de ducați, alături de mitropolitul Sofronie al Moldovei și

---

⁴⁹ <https://www.munteleathos.ro/LACU.HTM>.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%BC_\(%D0%90%D1%84%D0%BE%D0%BD\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%BC_(%D0%90%D1%84%D0%BE%D0%BD)).

⁵² «Prodrom» provine din grecescul *prodromos*, care înseamnă «vestitor», adică Înaintemergătorul Domnului.

⁵³ [https://en.wikipedia.org/wiki/Prodromos_\(Mount_Athos\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Prodromos_(Mount_Athos)).

⁵⁴ <https://doxologia.ro/viata-bisericii/locuri-de-pelerinaj/asezaminte-romanesti-din-muntele-athos-schitul-prodromul>.

mitropolitul Nifon al Țării Românești. În 1856, Patriarhul Chiril al VII-lea al Constantinopolului a aprobat înființarea schitului⁵⁵. La începutul anului 2010 în schit se nevoiau 25 de monahi.

Primul așezământ monahal în diaspora română în secolul XX

Așezământul românesc de la Iordan, situat în zona numită Qaser al-Yahud⁵⁶, reprezintă primul așezământ monahal format în afara hotarelor României în sec. XX. Istoria acestuia începe în 1931, când Guvernul Palestinian oferă posibilitatea comunităților religioase să construiască așezăminte pe malul drept al râului Iordan. Ieromonahul Gherasim (Luca), în calitate de delegat al Patriarhiei Române în Palestina, depune o cerere în acest sens. Actul de dobândire a terenului, pe o suprafață de 10.000 de metri pătrați, poartă data de 3 ianuarie 1933, cu condiția ca în cel mult doi ani să se construiască un locaș de cult în acel loc. În caz contrar, locul se pierdea. După cumpărarea terenului, ieromonahul Gherasim ridică o mică chilie cu pivniță, sapă o fântână și împrejmuiește suprafața, plantând acolo câțiva pomi⁵⁷.

Rămânea însă deschisă problema lipsei unui locaș de cult. În 1935 se adoptă decizia de a pune piatra de temelie și se solicită Patriarhiei Ierusalimului delegarea un episcop pentru a participa la acest eveniment. Drept răspuns, aceasta a menționat că partea română nu a obținut permisiunea canonică pentru a ridica un locaș de cult la Iordan. În aceste condiții, în aprilie 1935 se pune piatra de temelie în prezența episcopului de Roman, Lucian (Triteanu). La sfârșitul anului biserica cu hramul *Sfântul Ioan Botezătorul* era deja finisată. Patriarhul Miron reia în 1937 corespondența cu Patriarhia Ierusalimului pentru obținerea aprobării de activitate a așezământului românesc, însă primește un răspuns negativ. Intervențiile sunt reluate în 1951 de către Patriarhul Iustinian în vederea sfințirii paraclisului românesc, însă, la fel, fără rezultat. În 1947 Sfântul Ioan Iacob, stabilit de la Mănăstirea Neamț în Țara Sfântă din 1936, este hirotonit diacon, la scurt timp preot și numit egumen al schitului, pe care îl conduce până în 1952⁵⁸. Singurul său ucenic statornic a fost monahul Ioanichie (Pârâială), pe care l-a cunoscut în perioada

⁵⁵ [https://en.wikipedia.org/wiki/Prodromos_\(Mount_Athos\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Prodromos_(Mount_Athos)).

⁵⁶ Așezământul românesc de la Iordan este situat la frontiera între Israel și Regatul Hașemit al Iordaniei, în apropierea vărsării Iordanului în Marea Moartă și la 8 km de orașul Ierihon.

⁵⁷ <https://www.jerusalem.ro/iordan/iordan-istoric>.

⁵⁸ În luna noiembrie 1952, Cuviosul Ioan Iacob s-a retras din ascultarea de egumen și împreună cu ucenicul său Ioanichie intră în obștea Mănăstirii *Sfântul Gheorghe Hozevitul* de pe valea pârâului Cherit. Inițial cei doi s-au așezat într-o peșteră amenajată de ei înșiși, foarte aproape de Peștera *Sfântului Ilie*. Însă în vara anului următor au fost nevoiți să plece din cauza mulțimii ce venea acolo. Au aflat o peșteră la Schitul *Sfânta Ana* și se instalează aici. Ioanichie Pârâială rămâne să facă ascultare în mănăstire, însă venea des la peștera unde se nevoia cuviosul, aducându-i cele necesare. Sfântul Ioan Iacob Hozevitul a adormit în Domnul în data de 5 august 1960, la vârsta de 47 de ani. După moartea lui, Ioanichie se retrage și el într-una dintre chiliile Schitului *Sfânta Ana*. În 1980, părintele Ioanichie Pârâială (†1992) ia parte la descoperirea moaștelor duhovnicului său. Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a trecut pe Cuviosul Ioan Iacob în rândul Sfinților în data de 20 iunie 1992, sub numele de Sfântul Ioan Iacob de la Neamț. La 31 ianuarie 2016 Patriarhia Ierusalimului l-a proclamat sfânt pe Cuviosul Ioan Iacob Hozevitul.

când se nevoia într-o peșteră din pustiul Qumran (1939-'40), precum și câteva maici române bătrâne.

Războiul israeliano-arab, început în anul 1967, afectează mult așezământul românesc, distrugerile mari producându-se în 1970. Autoritățile israeliene au minat terenul, fiind utilizate aproximativ 3800 de mine, și au ridicat un gard de demarcație. Zona este declarată spațiu de securitate și închisă pe o distanță de 5 km de la râul Iordan spre interiorul țării.

Starea conflictuală nu încetează și viețuitorii sunt nevoiți să părăsească locul. Ieroschimonahul Juvenalie (Străinu) este singurul monah care rămâne în pustia Iordanului. Acesta fiind bătrân și singur, din țară este trimis protosinghelul Damian (Stogu). În 1970 acesta este surprins în mijlocul unui schimb de focuri între cele două tabere rivale, fiind împușcat. După acest tragic incident, accesul persoanelor în zonă este interzis, așezământul rămânând definitiv închis și părăsit⁵⁹. În 1980, arhimandritul Vasile (Cornilă), superior al Așezământului de la Ierusalim, obține permisiunea de a vedea starea de lucruri de la schit. Însoțit de comandantul gărzii de grăniceri și alți șapte militari, intră în perimetrul necirculat și reușește să se apropie de biserică la o distanță de circa 80-100 de metri. Superiorul Așezământului românesc trimite Patriarhiei următoarea constatare: „*acoperișul bisericii este dărâmat, casa de beton distrusă (parterul și etajul)*”⁶⁰.

Patriarhia Română a inițiat în 2016 o campanie de strângere de fonduri pentru refacerea Schitului românesc și implicit deminarea zonei respective. Doar costurile deminării se ridică la suma de 4 milioane de dolari⁶¹. Abia în 2019, după 50 de ani de la părăsirea așezământului românesc, părintele Teofil (Anăstăsoaie), reprezentantul Patriarhiei Române la Locurile Sfinte, dimpreună cu alți slujitori, au reușit să pătrundă în biserica așezământului cu ajutorul echipei de deminare, care a eliberat spațiul dimprejurul și din interiorul lăcașului de cult, unde au săvârșit prima rugăciune după 50 de ani de inactivitate. În cadrul schitului au fost găsite fragmente de cărți, icoane și obiecte de cult⁶².

Monahismul din diasporă în epoca contemporană

SUA și Canada

Monahismul ortodox din diasporă a prins cele mai puternice rădăcini în America. Explicația se datorează faptului că migrația pe continentul american a fost mai puternică și s-a

---

⁵⁹ <https://www.jerusalem.ro/iordan/iordan-istoric>.

⁶⁰ *Ibidem*.

⁶¹ <https://basilica.ro/campanie-de-deminare-a-vaii-manastirilor-iordan-contribuie-la-refacerea-schitului-unde-a-slujit-si-sf-ioan-iacob/>.

⁶² <https://basilica.ro/prima-rugaciune-la-schitul-romanesc-de-la-iordan-dupa-50-de-ani/>.

în care să fie „aclimatizați” la situația americană și unde să se poată întoarce periodic pentru reînnoire spirituală⁶⁶.

La 17 (30) mai 1906, arhiepiscopul Tihon și episcopul Rafail⁶⁷ au sfințit biserica cu hramul *Sf. Tihon de Zadonsk*. În anul 1907 pe teritoriul mănăstirii se aflau: blocul de chilii, trapeza cu biserica în cinstea *Sf. Tihon de Zadonsk* și un azil pentru 15 orfani. Un egumen, doi ieromonahi și șapte frați de ascultare alcătuiau obștea așezământului monahal.

În 1938, pe lângă mănăstire se deschide Seminarul *Sf. Tihon* (en. *Saint Tikhon's Orthodox Theological Seminary*), care reprezintă la ora actuală una din cele trei instituții de învățământ teologic ce funcționează pe lângă Biserica Ortodoxă din America⁶⁸. Arhiepiscopul Arsenie (Chagovtsov) devine primul rector al acestei instituții. Inițial ea avea statutul de școală pastorală, urmând ca în 1942 să i se schimbe statutul în seminar. În anii '50 Sfântul Nicolae (Velimirovici) s-a mutat din Iugoslavia în mănăstire, fiind rector al seminarului între anii 1955-1956. Aici a trecut la cele veșnice la 18 martie 1956. La Seminarul *Sf. Tihon* a activat ca pedagog timp de 10 ani și Arhimandritul Victorin Ursache. Datorită pregătirii teologice deosebite și limbilor pe care le cunoștea sau pe care le vorbea, între care franceza, germana, engleza, greaca și araba, este chemat să predea aici Teologie Dogmatică, Morală și Pastorală⁶⁹. În 1966 arhimandritul Victorin este hirotonit arhiereu pentru Episcopia Misionară Ortodoxă Română din America, păstorind eparhia până în 2001.

Prima mănăstire ortodoxă românească din diaspora (modernă), de asemenea a fost înființată în Statele Unite ale Americii de către maica Alexandra (Principesa Ileana a României). În 1959, în familia principesei au loc două mari tragedii: moartea fiicei sale, Maria Ileana (Minola), și a ginerelui, contele polonez Jaroslav Kottulink, decedat tragic într-un accident aviatic în Brazilia la 15 ianuarie⁷⁰. Sub îndrumarea Mitropolitului Antonie (Bloom) de Suroj, Principesa Ileana a României s-a retras în anul 1961 la Mănăstirea *Acoperământul Maicii Domnului* din Bussy-en-Othe, Franța. Aici a petrecut timp de 6 ani, vizitând în fiecare an SUA, pentru a-și menține dreptul de ședere în America.

În timp ce se afla aici, ea le vorbea celor din cadrul Vetrei Românești⁷¹ despre ortodoxie și monahism și își dădea seama tot mai mult de faptul că în America este nevoie de o mănăstire

---

⁶⁶ https://sttikhonsmonastery.org/history_detailed.

⁶⁷ Rafail Havavini – episcop al Bisericii Ortodoxe Ruse, episcop de Brooklyn, vicar al Eparhiei Nord-Americane în perioada 1904-1915. Canonizat de Biserica Ortodoxă din America (OCA) în anul 2000. Ziua de pomenire 14 februarie.

⁶⁸ Celelalte două instituții de învățământ sunt: Seminarul *Sf. Vladimir* din Crestwood (New York) și Seminarul *Sf. Herman din Alaska* de pe Insula Kodiak.

⁶⁹ <https://mitropolia.us/pdf/istoric-mitropolie.pdf>.

⁷⁰ https://ro.wikipedia.org/wiki/Ileana,_Principesa_a_Rom%C3%A2niei.

⁷¹ Vatra Românească – centrul administrativ al Episcopiei Ortodoxe Române din America (Biserica Ortodoxă din America, OCA) situat în or. Jackson, statul Michigan.

anglofonă de femei. În anul 1967 a îmbrăcat haina monahală, devenind maica Alexandra. În același an maica Alexandra a ctitorit Mănăstirea *Schimbarea la Față* din Ellwood City, Pennsylvania, devenind și prima stareță a obștii⁷². Maica Alexandra a trecut la cele veșnice la data de 21 ianuarie 1991 la spitalul *St. Elizabeth* din Youngstown, Ohio. Este înmormântată în curtea mănăstirii ctitorite. Ea a cerut ca pe piatra ei funerară să fie gravat următorul verset: „Căci nimeni dintre noi nu trăiește pentru sine și nimeni nu moare pentru sine. Că dacă trăim, pentru Domnul trăim, și dacă murim, pentru Domnul murim. Deci și dacă trăim, și dacă murim, ai Domnului suntem“ (Romani 14, 7-8)⁷³.

După maica Alexandra, oștea mănăstirii este preluată de către maica Benedicta, care sosește din România, de la Mănăstirea *Văratec*, în anul 1978. Sub conducerea maicii Benedicta, a început săvârșirea ciclului zilnic al slujbelor, iar vechea tradiție monastică din patrie a prins rădăcini și în Ellwood⁷⁴.

Din 1987 până în prezent obștea mănăstirii este condusă de maica Hristofora, cea de-a treia stareță a mănăstirii după maica Alexandra și maica Benedicta. Maica Hristofora s-a născut în Pennsylvania într-o familie de creștini ortodocși. A susținut diploma de licență în domeniul psihologiei la Universitatea statului Pennsylvania, iar ulterior a lucrat timp de șapte ani în domeniul consilierii psihologice a persoanelor cu diverse dependențe și în calitate de administrator⁷⁵. Știa despre Mănăstirea *Schimbarea la Față* din Ellwood City încă de la înființarea acesteia, când a citit despre ea în ziarele ortodoxe, abonându-se ulterior la revista mănăstirii *Life Transfigured* (Viața Transfigurată). Primul ei contact direct cu mănăstirea a avut loc în 1981, când a întreprins o vizită de lucru în regiune. După doi ani de vizite frecvente, maica stareță Benedicta a convins-o să intre în obștea mănăstirii cât era încă tânără, și nu la bătrânețe, când maicile ar fi trebuit să aibă grijă de ea. Așadar în 1983 este primită ca novice, iar trei ani mai târziu depune voturile monahale. În urma retragerii din stăreție a maicii Benedicta în 1987, maica Hristofora este instalată ca stareță de către arhiepiscopul Nathaniel Pop la data de 6 august a aceluiași an.

Pe măsură ce comunitatea a crescut, maica Hristofora a supravegheat multe proiecte de construcție în timpul stăreției sale, pentru a satisface nevoile surorilor și ale tuturor pelerinilor care vizitează mănăstirea. În prezent mănăstirea numără 10 maici. Ea este situată pe un teren de 40 de hectare de pajiști și păduri frumoase, iar în preajma clădirilor mănăstirii sunt amenajate grădini cu flori. Clădirea principală include o frumoasă capelă, unde pelerinii pot participa la

---

⁷² <https://basilica.ro/manastirea-ctitorita-de-principesa-ileana-in-america-isi-va-sarbatori-hramul-de-schimbarea-la-fata/>.

⁷³ <http://www.orthodoxmonasteryellwoodcity.org/about/foundress>.

⁷⁴ <https://www.oca.org/parishes/oca-ro-elchxc>.

⁷⁵ <http://www.orthodoxmonasteryellwoodcity.org/about/abbess>.

slujbele de dimineață și de seară alături de obștea mănăstirii sau se pot ruga singuri, în liniște; o trapeză mare; o încăpere mare în care pelerinii pot petrece timpul în părtășie și se pot odihni; o bibliotecă impresionantă, cu o colecție mare de cărți, materiale video și reviste care sunt puse la dispoziția pelerinilor; un mic pangar în care pot fi găsite cărți, icoane etc. și, desigur, chiliile monahiilor. În preajma clădirii principale sunt situate casele pentru oaspeți, un spațiu de joacă pentru copii, un pavilion pentru slujbe în aer liber, un foisor mare pentru prânzuri în aer liber și un cimitir monahal⁷⁶.

La 19 ani după înființarea primei mănăstiri românești în America, ia naștere cea de-a doua, Mănăstirea de maici *Adormirea Maicii Domnului* din Rives Junction, statul Michigan. Aceasta se formează prin strădania maicilor Benedicta, Gabriela și Apolinaria, venite de la Mănăstirea *Schimbarea la Față* (Ellwood City). Toate cele trei maici au ca metanie Mănăstirea *Văratec* (Neamț, România), aducând în America vechea tradiție monahală de pe meleagurile moldave. Inițial mica obște se stabilește în Terra Haute (Indiana), unde intenționa să înființeze o mănăstire în cinstea Sfântului Apostol Andrei, însă întâmpină dificultăți în procesul de restaurare a complexului, maicile fiind nevoite să se mute în 1988 în Rives Junction, Michigan. Pe terenul procurat în 1987, situat în Rives Junction, erau amplasate o casă și un hambar. Casa a servit drept locuință a călugărițelor și, pentru o anumită perioadă, în calitate de capelă. Călugărițele s-au mutat în acest loc în anul 1988, iar prima Liturghie a fost săvârșită în acea casă în luna aprilie a acelui an. Ulterior hambarul a fost transformat într-o biserică, cu hramul *Sf. Andrei*, fiind folosită ca biserică principală a mănăstirii timp de 25 de ani⁷⁷.

Maica Benedicta devine prima stareță a mănăstirii în 1989⁷⁸. Deja în 1992 obștea mănăstirii era constituită din: 1 monahie, 3 rasofoare de origine română și 3 surori americane. Maica Benedicta se retrage din stăreție în 1992, urmând ca maica Gabriela, începând cu data de 15 august a aceluiași an, să preia conducerea mănăstirii. La data de 7 august 2005, după o boală îndelungată, maica Benedicta a trecut la cele veșnice, fiind înmormântată în cimitirul mănăstirii.

În 2004 a fost încheiată construcția unei noi case cu oficii, ateliere și o bibliotecă pentru membrele comunității. În 2006 s-a încheiat construcția unei clădiri cu două nivele (pangar la primul nivel și muzeu la al doilea nivel), aceasta fiind anexa unei clopotnițe. Mai târziu a fost construit un arhondaric pentru monahi și episcopi, închinat *Sfântului Nicolae*. În vara anului 2009 pe teritoriul cimitirului a fost finisată o capelă mică de lemn în stil românesc, cu hramul *Sfântul Lazăr*. În primăvara anului 2010 au început lucrările la biserica principală, care a fost sfințită în data de 6 octombrie 2012. La ora actuală continuă lucrările picturii din interior⁷⁹.

⁷⁶ <https://www.oca.org/parishes/oca-ro-elchxc>.

⁷⁷ <https://www.dormitionmonastery.org/history>.

⁷⁸ [https://orthodoxwiki.org/Monastery_of_the_Dormition_of_the_Mother_of_God_\(Rives_Junction,_Michigan\)](https://orthodoxwiki.org/Monastery_of_the_Dormition_of_the_Mother_of_God_(Rives_Junction,_Michigan)).

⁷⁹ <https://www.dormitionmonastery.org/history>.

După căderea comunismului, diaspora românească intră într-o nouă fază. Crește considerabil numărul emigranților în Occident. Astfel, pe lângă creșterea impresionantă a numărului de parohii, se formează și noi obști monahale. În 2001 ia naștere Mănăstirea *Înălțarea Domnului* din Clinton, Michigan. Comunitatea a fost înființată la 23 februarie 2001 – ziua în care Biserica Ortodoxă face pomenirea Sfântului Ierarh Policarp al Smirnei. Această zi are o deosebită semnificație pentru ortodoxia românească din America, deoarece Sfântul Policarp este ocrotitorul primului episcop ortodox român din America de Nord – Preasfințitul Policarp (Morușca), care și-a dorit înființarea unei mănăstiri de călugări, însă n-a fost să fie⁸⁰. Totuși, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Nathanael, visul pururea pomenitului episcop Policarp a devenit realitate tocmai în ziua prăznuirii sfântului său ocrotitor, când șapte călugări de la Mănăstirea Sâmbăta de Sus (Brașov) au venit la Detroit⁸¹. În 2014 ia naștere Mănăstirea *Învierea Domnului* din Temecula (California) sub stăreția ieromonahului Dionisie (Rodila).

Căderea comunismului a permis și Patriarhiei Române să-și dezvolte eparhiile din Occident. Astfel, sub păstoria Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a celor două Americi⁸² ia naștere în anul 2001 Mănăstirea *Sfântul Mare Mucenic Dimitrie* în Middletown, New York. În 27 octombrie 2001 a fost oficiată prima Sfântă Liturghie. În perioada 2007-2011 a fost construită biserica, s-a amenajat curtea mănăstirii și s-au asfaltat drumul de acces și parcare. Biserica a fost sfințită în 5 iunie 2011, iar pictura în 23 octombrie 2016⁸³. De asemenea, sub omoforul Înaltpreasfințitului Părinte Nicolae, Mitropolitul ortodox român al celor două Americi, activează Mănăstirea de maici *Acoperământul Maicii Domnului* din Allegan, Michigan. În 2019 mănăstirea și-a sărbătorit hramul principal pentru prima oară în noua locație, anterior obștea fiind stabilită în statul New York. În data de 17 iunie 2019, de praznicul Sfintei Treimi, IPS Nicolae a sfințit piatra de temelie pentru viitoarea biserică, cu hramul *Sf. Ioan Iacob Hozevitul*, ocrotitorul diasporei române⁸⁴. În Canada, sub omoforul Arhiepiscopiei celor Două Americi (actualmente Episcopia Ortodoxă Română a Canadei), din anul 2013 activează Mănăstirea de călugări cu

---

⁸⁰ Policarp Morușca – primul episcop al Episcopiei Ortodoxe Române din America din 1935 până în 1939. În august '39, s-a întors în România pentru a participa la lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Mulți l-au sfătuit să nu se ducă, el însă rămâne hotărât să meargă. Și-a dorit să-și vadă familia și să prezinte un raport Patriarhului Nicodim despre dezvoltarea eparhiei nord-americane. Izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial a creat în scurt timp obstacole serioase în calea călătoriei, care, împreună cu alte circumstanțe, l-au împiedicat să se mai întoarcă în Statele Unite. În 1941 este ales director al Institutului Teologic *Radu Vodă* din București, urmând ca în perioada 1941-1944 să devină locțiitor de episcop al Cetății Albe-Ismail. Participă la misiunea din Transnistria. Director al Institutului Teologic din București (1944-1945). Locțiitor de episcop al Maramureșului cu reședința în Sighet (1945-1946); pensionat forțat în 1948. A murit în 1958, fiind îngropat la Schitul *Sf. Ioan Botezătorul* din Alba Iulia.

⁸¹ <https://www.oca.org/parishes/oca-ro-detham>.

⁸² În anul 2016, Arhiepiscopia a fost ridicată la rangul de Mitropolie.

⁸³ <https://basilica.ro/in-imagini-hram-la-manastirea-sf-dimitrie-cel-nou-din-middletown-new-york/>.

⁸⁴ <https://vestitorulortodoxiei.ro/articol/piatra-de-temelie-pentru-biserica-manastirii-romanesti-din-allegan-sua/>.

hramurile *Înălțarea Sfintei Cruci* și *Sf. Efrem cel Nou* din orașul Mono (statul Ontario), condusă de arhimandritul Lucian (Coroi).

Ortodoxia din Statele Unite ale Americii a prins rădăcini puternice și a reușit să dea naștere unor mănăstiri cu renume în întreaga lume ortodoxă, astfel încât deja din Europa se fac pelerinaje în America. Mănăstirea *Sf. Antonie cel Mare*⁸⁵ situată în deșertul Sonora (Arizona), fondată în anul 1995 de vrednicul de pomenire arhimandritul Efrem Filotheitul (Moraitis), ucenic al Sf. Iosif Isihastul (†1959), împreună cu alți 5 monahi athoniți, a ajuns în foarte scurt timp cea mai numeroasă obște monahală ortodoxă de pe continentul american. Când s-a aflat că arhimandritul Efrem vrea să construiască o mănăstire în deșert, localnicii l-au crezut nebun; și printre ortodocși au fost păreri mai sceptice⁸⁶. În curând însă, au început să vină donații de bani și de materiale de construcție. Lucrările au început imediat. Se lucra câte 15 ore pe zi, iar în afară de aceasta se săvârșea și pravila monahală. În scurt timp a fost finisată biserica cu hramul *Sf. Antonie cel Mare* și o altă biserică cu hramul *Sf. Nectarie de Eghina*, o trapeză, blocuri de chilii și spații de cazare pentru pelerini. Se zice că biserica a fost construită într-un termen record de patru luni, lucrările fiind încheiate înainte de hramul mănăstirii. La scurt timp au fost plantate legume, o mică vie, livezi de plante citrice și o plantație de măslini. Mănăstirea și teritoriul ei mare sunt o adevărată oază în pustiu, datorită unui complex de grădini, poteci, foișoare și havuzuri în stil spaniol⁸⁷.

Practic toate edificiile au fost construite de monahi cu propriile forțe, comunitatea angajând muncitori doar uneori, dacă dispunea de suficiente mijloace financiare⁸⁸. Prin eforturile starețului Efrem au fost înființate 19 mănăstiri în SUA și Canada⁸⁹. Deja în anul 2010 Mănăstirea *Sf. Antonie cel Mare* număra peste 50 de călugări. Anual este vizitată de aproximativ 25 de mii de pelerini și este considerată a treia destinație turistică din statul Arizona, după Rezervația Naturală Grand Canyon și Sedonia⁹⁰.

În Canada, sub jurisdicția PS Ioan Casian, amintim de Mănăstirea *Sfânta Cruce* din Toronto, înființată în anul 2004. Tot în cadrul Episcopiei Ortodoxe Române din Canada funcționează și Mănăstirea *Acoperământul Maicii Domnului* din Wentworth, înființată în 2005.

---

⁸⁵ Mănăstirea se supune canonic Mitropoliei de San Francisco (Patriarhia Constantinopolului).

⁸⁶ <http://agionoros.ru/docs/355.html>.

⁸⁷ <https://stanthonysmonastery.org/>.

⁸⁸ <http://www.pravoslavie.ru/59078.html>.

⁸⁹ <https://www.pravmir.ru/starec-efrem-moraitis-cto-nuzhno-sdelat-ctoby-dejstvitelno-oshhutit-pasxalnoe-chudo/>.

⁹⁰ <https://monasterium.ru/publikatsii/stati/666-monastyr-vo-imya-prepodobnogo-antoniya-velikogo-v-pustyne-sonora-shtat-arizona-ssha/>.

Australia

Ortodoxia în Australia este prezentă încă din secolul XIX. Pe parcursul secolului XX ea a reușit să capete notorietate în societatea australiană, astfel încât astăzi reprezintă a 5-a confesiune ca număr de adepți. Conform recensământului din anul 2016, s-au declarat creștini ortodocși 502.800 persoane⁹¹, ceea ce reprezintă 2,1% din populație⁹². Prima Liturghie ortodoxă a fost săvârșită la Sydney în 1820 de către un preot rus pe nume Dionisie. În 1898, au început lucrările pentru construcția primei biserici ortodoxe (în cinstea *Sfintei Treimi*) pentru enoriașii ruși, greci și arabi⁹³.

Primele așezăminte monahale apar în Australia la sfârșitul anilor '50 ai secolului trecut, prin străduințele episcopului Sava (Raevsky)⁹⁴. Acesta îl binecuvântează pe ieromonahul Dimitrie (Obukhov) să întemeieze o mănăstire în Kentlyn, încredințându-i trei novici care să-l ajute. Însă în 1959, părintele Dimitrie este transferat într-o parohie din Geelong. Cei doi novici revin în lume, iar al treilea este încadrat de fapt în munca de la fabrica de lumânări de pe lângă schit. În 1960 la schit se adăpostește monahul Gurie (Demidov), venind în Australia ca refugiat din Harbin (China). El găsește o peșteră nu departe de schit, unde se nevoiește în singurătate. Astăzi această peșteră a devenit loc de pelerinaj. În 1999, la Schitul *Sf. Ioan Botezătorul* se stabilește ieromonahul Ioachim (Ross), australian de origine. Cuviosul reușește să revigoreze în scurt timp viața monahală de aici. Schitul editează revista ortodoxă *The Voice* (Vocea).

Prima obște monahală de maici din Australia se înființează în 1956. La sfârșitul anilor '50 mănăstirea joacă un rol fundamental în primirea emigranților ruși refugiați din China, printre aceștia numărându-se și monahii care se vor stabili în mănăstire. În 1959 obștea se stabilește în Campbelltown (New South Wales) și dobândește statutul de mănăstire cu denumirea *Noul Șamordino*⁹⁵, întrucât una dintre surori (rasofora Mihaela) a fost tunsă de stareții de la *Optina*⁹⁶. Majoritatea maicilor erau în vârstă și se părea că viața monahală se va stinge aici foarte curând. Însă în anii '80 apare un grup de tineri dornici să îmbrățișeze viața monahală⁹⁷. În 1983 se

---

⁹¹ În scădere față de recensământul din 2011, când numărul creștinilor ortodocși era estimat la 563.100 persoane, adică 2,6 % din populație.

⁹² <https://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Lookup/by%20Subject/2071.0~2016~Main%20Features~Religion%20Article~80>.

⁹³ <http://www.pravoslavie.ru/put/070118140118.htm>.

⁹⁴ Sava Raevsky – arhiepiscop de Sydney, Australia și Noua Zeelandă (Biserica Ortodoxă Rusă din afara granițelor), în perioada 2 mai 1957 - 5 septembrie 1969 (din 1955 până 1957 episcop).

⁹⁵ Sihăstria de maici *Sf. Ambrozie* și a *Icoanei Maicii Domnului din Kazan* (ru. *Казанская Амвросиевская пустынь*) din apropierea localității Șamordino a fost înființată în 1884 prin stăruințele părinților de la M-rea Optina, în imediata apropiere a acesteia.

⁹⁶ <https://ru.wikipedia.org/wiki/BD>.

⁹⁷ https://www.kazanconvent.org/index_ru.html.

construiește noua biserică și un corp de chilii. Actualmente mănăstirea cu hramul *Icoana Maicii Domnului din Kazan* din Kentlyn numără 15 maici.

Vorbind de Ortodoxia din Australia, nu putem să nu amintim de vizita pe care a făcut-o aici Cuviosul Paisie Aghioritul în 1977, însoțit de starețul Mănăstirii Stavronichita din Muntele Athos, egumenul Vasile. Aflându-se aici, starețul a subliniat necesitatea de a întemeia mănăstiri pe pământul australian, pentru a-i sprijini spiritual pe oameni și a contracara prozelitismul diverselor comunități pentecostale⁹⁸.

În 2007 în Australia funcționau 15 mănăstiri ortodoxe și 4 schituri⁹⁹. Un imbold nou ortodoxiei australiene l-a dat crearea Episcopiei Ortodoxe Române a Australiei și Noii Zeelande, prin decizia Sfântului Sinod din 23 octombrie 2007. Deja în iunie 2008 membrii Adunării Eparhiale au aprobat propunerea PS Mihail (Filimon) de a înființa o mănăstire românească cu hramul *Izvorul Tămăduirii*, în statul Victoria. Clădirea mănăstirii a fost cumpărată la începutul anului 2011 în suburbia Melton. Aici a fost așezată reședința episcopală, după care îndată au fost începute proiectele de amenajare a capelei Mănăstirii *Izvorul Tămăduirii*¹⁰⁰. Din aprilie 2012, în cadrul Mănăstirii activează centrul pastoral-misionar închinat *Sfinților Împărați Constantin și Elena*¹⁰¹. La sfârșitul anului 2013 a fost pusă piatra de temelie a Paraclisului Episcopal *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil* și a Centrului Cultural-Misionar *Preot Dumitru Stăniloae*. În prezent se desfășoară lucrările de construcție a unei biserici ce va purta hramul Sfinților Trei Ierarhi Români: Andrei Șaguna, Grigorie Dascălul și Teodosie de la Brazi¹⁰².

Mănăstirea de maici cu hramul *Izvorul Tămăduirii* reprezintă la ora actuală singura mănăstire din cadrul Episcopiei Ortodoxe Române a Australiei și Noii Zeelande, fiind și singura obște monahală românească din emisfera de sud.

Europa Occidentală

Prezența ortodoxiei românești în Europa Occidentală își are rădăcinile încă în secolul XIX, însă primele comunități monahale de origine română au fost constituite abia după căderea comunismului în România. În 1991 ia naștere Mănăstirea de maici cu hramul *Buna Vestire* din localitatea Rosiers, la 85 km sud de Paris, prin stăruințele arhimandritului (la acea vreme) Ioachim Giosanu (la ora actuală arhiepiscopul Romanului și Bacăului), aflat la studii de doctorat în Franța. Mănăstirea s-a organizat în casa unei surori franceze ce se trăgea dintr-o renumită

⁹⁸ <http://www.isihazm.ru/?id=1872>.

⁹⁹ <http://www.pravoslavie.ru/put/070118140118.htm>.

¹⁰⁰ <https://basilica.ro/primul-hram-la-manastirea-izvorul-tamaduirii-din-melbourne-australia/>.

¹⁰¹ <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/un-nou-centru-pentru-romanii-din-australia-69974.html>.

¹⁰² https://basilica.ro/episcopia-a-australiei-si-noii-zeelande-construiește-primă-manastire-ortodoxa-romaneasca-din-emisfera-sudica/?fbclid=IwAR0RezRLK12YWbwbriv9-89f-ew9ZlJcVbV_pnYP5Qutc-hgrvHGDgym8Y4.

familie princiară, ea punând la dispoziția bisericii casele sale, care au început a fi reamenajate. Aceasta reprezintă prima mănăstire românească din Europa Occidentală¹⁰³.

Întrucât reorganizarea Arhiepiscopiei Române de la Paris nu era atunci definitivată, s-a cerut oblăduirea canonică a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei. După alegerea părintelui Ioachim în treapta de arhiereu, mănăstirea a intrat sub ocrotirea canonică a Arhiepiscopiei Europei Occidentale. În ziua de 21 mai a anului 2005, de sărbătoarea Sfinților Împărați Constantin și Elena, s-a săvârșit slujba de târnosire a bisericii de către IPS Mitropolit Iosif, IPS Adrian (Hrițcu) și de către IPS Ioachim (la acea vreme arhiereu vicar al Episcopiei Romanului). În 2013 s-au început lucrările de pictură a bisericii, sub conducerea domnului Ștefan Hulașu, fiind finisată și sfințită în 2011¹⁰⁴. Actualmente, obștea mănăstirii numără cinci călugărițe.

Odată cu hirotonirea tânărului ieromonah Iosif (Pop) ca arhiepiscop al Europei Occidentale și Meridionale în 15 martie 1998, viața comunității române din Occident intră într-un nou ciclu. În scurt timp se deschid numeroase parohii, iar odată cu acestea se formează și noi comunități monahale. La începutul anului 2001 Arhiepiscopia Română de la Paris obține concesiunea unui domeniu din partea statului francez în localitatea La Malvialle, la 40 km sud-vest de Clermont-Ferrand (regiunea Auvergne). La praznicul Înălțării Sfintei Cruci din același an, Înaltpreasfințitul Iosif a oficiat slujba de sfințire a așezământului monahal. Până în anul 2007 acesta activa ca obște de monahi. Primii stareți au fost PS Siluan al Italiei (2001-2004, pe atunci episcop-vicar al Mitropoliei) și PS Timotei al Spaniei și Portugaliei (2004-2006, pe atunci ieromonah). În 2006 responsabil al mănăstirii devine PS Marc (Alric). Din 2007 mănăstirea se restructurează ca obște monahală de maici, activând astfel până în prezent¹⁰⁵.

În 2005 este fondată Mănăstirea *Adormirea Maicii Domnului* din *Le Villar*, în sudul Franței, în apropierea graniței cu Andorra. Mănăstirea se află pe locul unei vechi incinte fortificate, datând din secolul al VIII-lea. În această fortificare, din anul 1083 și până în anul 1535 a funcționat un schit al călugărilor augustinieni, care au construit o biserică nouă și o clopotniță¹⁰⁶.

Prin stăruințele Mitropolitului Iosif se fondează nu doar mănăstiri de tradiție românească. În 2002 un grup de monahi francezi, veniți din Țara Sfântă, întemeiază la aproximativ 30 km de Carcassonne, în domeniul Cantauque¹⁰⁷, Mănăstirea cu hramul *Izvorul Tămăduirii* și *Sf. Martin de Tours*. Istoria acestei comunități însă începe mult mai devreme. Timp de mai bine de 20 de

¹⁰³ <https://basilica.ro/manastirea-ortodoxa-romana-din-rosiers-se-afla-in-sarbatoare/>.

¹⁰⁴ <https://basilica.ro/sfintirea-picturii-din-biserica-manastirii-buna-vestire-de-la-rosiers/>.

¹⁰⁵ <http://lamalvialle.mitropolia.eu/>.

¹⁰⁶ *Monahismul ortodox românesc din 1990 până azi*, în volumul „Monahismul Ortodox Românesc, istorie, contribuții și repertoriare”, Editura Basilica, vol 1, 2014.

¹⁰⁷ Domeniul de la Cantauque este un domeniu agricol și forestier de 140 de hectare, situat în Corbierii Occidentali, aproape de Limoux, în departamentul Aude din sudul Franței.

ani, din 1980 până în 2001, ea a dus o muncă activă în plan misionar pe pământul Țării Sfinte. Frații se aflau sub păstoria Patriarhului Greco-Catolic Melchit, Maximos al V-lea. Din cauza mai multor conflicte interne, dar și a presiunii din partea autorităților israelite, o parte din frați revin în Franța și se instalează la Cantauque, „convinși că ceea ce se întâmplase cu comunitatea lor era, până la urmă, providențial și convinși că trebuiau să se angajeze cu adevărat pe calea ce se deschidea înaintea lor”¹⁰⁸. Alți frați rămân în Liban, pentru a fi în continuare în comunitatea greco-catolică. În timpul aflării frățimii în Țara Sfântă, relațiile cu Biserica Ortodoxă, în special comunitatea română și rusă, au fost foarte apropiate. Numeroșii pelerini ortodocși – episcopi, preoți, monahi, monahii, laici – vizitau Mănăstirea *Sfântul Ioan din Pustie*, unde erau instalați. Împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Serafim (Joantă) au vizitat mănăstirile copte din Egipt¹⁰⁹.

Revenită în Franța, comunitatea decide să intre în Biserica Ortodoxă. Deși inițial intenționau să fie sub omoforul Patriarhiei Ecumenice, chiar mitropolitul grec de la Paris le sugerează mai curând să facă parte din BOR, pentru a nu provoca eventuale neînțelegeri cu Arhiepiscopul de Paris, Jean-Marie Lustiger (Biserica Romano-Catolică). „Încrederea pe care ne-a acordat-o Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Iosif reprezenta cea mai înaltă garanție ca noi să ne putem relua în pace viața monastică. Încă o dată Dumnezeu a rânduit totul într-un mod minunat“, mărturisea arhimandritul Iacob, starețul mănăstirii¹¹⁰. La ora actuală mănăstirea număra 7 monahi, dintre care 5 clerici.

Unele mănăstiri ortodoxe din Franța au fost incapabile de a mai fi întreținute, prin urmare situația le-a impus vânzarea clădirilor. Este și cazul Mănăstirii *Nașterea Maicii Domnului* din Godoncourt. Inițial aici era o mănăstire catolică, fondată la 1843. Ca urmare a faptului că obștea monahală de aici era îmbătrânită, dar și a condițiilor proaste în care era întreținută clădirea, în anul 2002 mănăstirea a fost vândută Arhiepiscopiei Europei Occidentale a Bisericii Ortodoxe Sârbe. Biserica a fost readaptată tradiției ortodoxe. Prin efort propriu și cu suportul credincioșilor din zonă, noua mănăstire este readusă la condiții elementare de trai. În continuare însă, situația rămâne împovărătoare sub aspectul întreținerii¹¹¹.

Obștea monahală formată din 8 surori, părăsește mănăstirea și se mută, în ianuarie 2014, în pădurea Bois-Salair, lângă Mayenne. Ajunse aici, în lipsa atelierelor necesare, maicile nu mai puteau continua vechea activitate iconografică, caligrafică și de legare a cărților. Situația le impune să se reprofileze pe agricultură și fabricarea lumânărilor¹¹². Complexul de la Godoncourt

---

¹⁰⁸ http://www.apostolia.eu/articol_841/a-zecea-aniversare-a-intrarii-manastirii-de-la-cantauque-in-biserica-ortodoxa.html.

¹⁰⁹ *Ibidem*.

¹¹⁰ *Ibidem*.

¹¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=BwuOBaWPI-g>.

¹¹² <https://www.monasteredeboissalair.com/activites>.

este pus spre vânzare. Prezența mai multor jurisdicții ortodoxe pe același teritoriu în Occident a permis, de fapt, achiziționarea mănăstirii de către Arhiepiscopia Română de la Paris în anul 2015. Sub ocrotirea Maicii Domnului s-a instalat o nouă obște monahală. De la preluarea mănăstirii s-au desfășurat o serie de lucrări de amenajare, însă în continuare este nevoie de resurse financiare pentru repararea complexului. În prezent în Franța, în subordinea canonică a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de la Paris, sunt 13 mănăstiri și schituri.

Înaltpreasfințitul Mitropolit Iosif a depus eforturi pentru a deschide centre monahale și în celelalte țări supuse canonic Arhiepiscopiei. În anul 2011, pe teritoriul unei foste mănăstiri catolice de rit bizantin se constituie prima și deocamdată singura mănăstire de tradiție românească din **Belgia**. Mănăstirea de maici cu hramul *Acoperământul Maicii Domnului* este amplasată în localitatea Vedrin, fiind în prezent condusă de maica Mariami (Samoilă).

În **Elveția** bazele constituirii unei mănăstiri românești au fost puse în decembrie 2009, când a fost constituită Asociația AMORS (Prietenii Mănăstirii Ortodoxe Române din Elveția). Însă mănăstirea se constituie în 2013, odată cu venirea monahiei Antonia, prima viețuitoare a mănăstirii, la Fribourg. Obștea, formată din 4 maici și un ieromonah, s-a instalat provizoriu în localurile unei foste mănăstiri catolice, în vecinătatea orașului Fribourg. Situația însă le-a impus mutarea de aici, iar obștea și-a continuat activitatea într-o casă achiziționată în localitatea Les Sciernes d'Albeuve, cantonul Freiburg. Ziua de 28 septembrie 2019 a rămas una memorabilă în istoria mănăstirii. A fost sfințită capela *Sf. Voievod Ștefan cel Mare și Sf. Ioan Maximovici* din incinta mănăstirii de către patru ierarhi. Evenimentul a fost urmat de alte două momente memorabile: monahia Antonia (Peleanu) a fost hirotosită stareța mănăstirii, iar o persoană de confesiune catolică a fost primită la ortodoxie prin Taina Mirungerii¹¹³.

În 2010, pe Insula Mull (**Scotia**) a fost fondată Mănăstirea *Tuturor Sfinților Celți*. Unul dintre cele mai dificile momente a fost în noiembrie 2013, când copacii din cimitirul mănăstirii au fost ruși de o furtună și au căzut peste biserică. Acoperișul și clopotnița au fost parțial distruse. Comunitatea monahală de aici este constituită atât din monahi, cât și din monahii. Cele din urmă însă trăiesc într-o casă în apropierea insulei Iona¹¹⁴. Comunitatea este multinațională, constituită din români, canadieni și americani. Limba de slujire rămâne engleza, ca limbă de circulație comună atât pentru frăție cât și pentru pelerini. Pe lângă aceasta, sub omoforul IPS Iosif, în **Marea Britanie** mai funcționează o mănăstire și un schit.

În **Irlanda**, la finele anului 2019 a fost achiziționată proprietatea pentru Mănăstirea *Izvorul Tămăduirii* din Shannonbridge, la doar câțiva kilometri de vestitul sit monastic de secol VI al Sfântului Ciaran din Clonmacnoise. Plata ultimei rate și confirmarea cumpărării s-a făcut

---

¹¹³ <https://basilica.ro/a-fost-sfintit-lacasul-de-cult-al-singurei-manastiri-ortodoxe-romanesti-din-elvetia/>.

¹¹⁴ <https://mullmonastery.com/history/>.

în ziua de 29 octombrie 2020, de ziua Sfântului Colman din Kilmacduagh – un sfânt irlandez care a trăit între anii 560-632, nu departe de locul unde este acum mănăstirea¹¹⁵. Chiar și în timp de pandemie, setea pentru formarea unor noi așezăminte monahale nu a scăzut, determinându-i pe credincioșii români (și nu numai) să depună eforturi financiare dar și fizice pentru realizarea acestui proiect.

Italia

În Peninsula Italică monahismul primelor secole creștine a fost foarte înfloritor, mai ales în partea de sud, unde au existat multe mănăstiri bizantine. La acestea se adaugă mănăstirile din Roma și împrejurimile ei, unde, pe lângă monahi de origine romană, viețuiau foarte mulți călugări greci. Așezămintele constituite de aceștia din urmă au dăinuit chiar până în sec. XII. După Marea Schismă din 1054 așezămintele monahale de tradiție bizantină trec sub jurisdicția Papei. Prima mănăstire ortodoxă românească în Italia a luat naștere în anul 2007 în orașul Mirabella Eclano, situat la 80 de km de Napoli. Mănăstirea cu hramul *Buna Vestire* a luat naștere la inițiativa parohiei ortodoxe românești *Sfânta Treime* de la Bari, condusă de preotul Mihai Drigă, și a starețului Mănăstirii *Crasna* (Prahova), arhimandritul Nicodim (Dimulescu). Ansamblul mănăstiresc, alcătuit dintr-o casă cu etaj și terenul aferent, a fost donat de către un preot catolic din orașul Napoli, don Carlo Cicala, un bun cunoscător al tradiției monahale românești, care a dorit ca pe această proprietate să ia naștere o mănăstire ortodoxă – punct de referință pentru creștinii ortodocși români din Italia, dar și loc de întâlnire între Orient și Occident¹¹⁶. De la înființare până în prezent mănăstirea este păstorită de protosinghelul Nicodim (Burcea).

Înființarea Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei în 2007 a dat un nou suflu Ortodoxiei din Peninsula Apeninică. În scurt timp Eparhia românească de aici a devenit cea mai numeroasă, lucru datorat în primul rând prezenței masive a emigranților români în Italia. Necesitatea formării unor așezăminte monahale se impunea de la sine.

În 2008 ia naștere Mănăstirea *Sfântul Ioan Theristis (Secerătorul)*, situată în localitatea Bivongi, Calabria. Mănăstirea, declarată Monument Național, cuprinde un complex monastic de origine bizantină, compus dintr-o biserică în stil bazilical din secolul al X-lea și câteva corpuri de chilii¹¹⁷. Mănăstirea se află pe teritoriul comunei Bivongi, Regiunea Calabria, într-o vale dominată de versanții abrupti ai Muntelui Consolino, o zonă unde totul vorbește despre

¹¹⁵ <http://www.mitropolia.eu/ro/stiri/2422/manastirea-ortodoxa-romana-din-irlanda.htm>.

¹¹⁶ <https://episcopia-italiei.it/index.php/ro/istoric/7225-monografia-episcopia-ortodoxa-romana-a-italiei-istoric-componenta-activitati-pastorale-culturale-si-social-filantropice>.

¹¹⁷ *Ibidem*.

monahismul de odinioară. Aparținând Imperiului Roman de Răsărit, Calabria a fost marcată de înflorirea unui monahism născut îndeosebi din migrația multor monahi răsăriteni către Sicilia Meridională. Asceților fugiți din Orientul Mijlociu, invadat de arabi, le-au urmat monahii prigonii de politica iconoclastă a Imperiului Bizantin. Pe teritoriul Calabriei aceștia au întemeiat schituri și mănăstiri cu limba și cultura Răsăritului Ortodox.

Impunătoarea biserică a mănăstirii Bivongi datează din veacul al XI-lea și este o armonioasă îmbinare între arhitectura bizantină și cea normandă. Nartexul actual, ce păstrează câteva elemente dintr-o biserică anterioară, vădește adâncile rădăcini dreptslăvitoare ale acestui așezământ. Mănăstirea a fost construită în cinstea Sfântului Ioan Secerătorul (cca. 995-1050), un sfânt italo-grec care s-a nevoit pe locul actualei mănăstiri, pe atunci o mică sihăstrie. Sfântul se trăgea dintr-o familie de nobili din Stilo. În timpul unei năvăliri a saracinilor, tatăl Sfântului Ioan este ucis, iar mama sa, care era însărcinată, este dusă în robie în Sicilia, la Palermo. Acolo se naște Ioan, în haremul unui musulman. La vârsta de paisprezece ani mama sa îi dezvăluie taina nașterii sale și, dându-i o cruce, îl îndeamnă să se întoarcă în Calabria pentru a primi botezul ortodox.

Înarmat numai cu o micuță cruce, Ioan traversează, în mod miraculos, într-o barcă fără pânze și fără vâsle strâmtoarea Messina, care desparte Sicilia de bătrânul continent, ajungând apoi la locurile de origine ale mamei sale. Locuitorii din Valea Stilarului, văzându-l pe tânăr, l-au condus la episcopul locului, care l-a întrebat despre motivul venirii. Ioan răspunde că dorea să primească botezul și să devină creștin, fapt pentru care este și botezat de către ierarh, primind numele de Ioan.

Crescând, tânărul simțea o atracție tot mai puternică spre viața ascetică a monahilor care trăiau în peșterile din acea zonă muntoasă, astfel încât, după multe insistențe, fu primit în comunitatea creștină, în cadrul căreia se va remarca prin virtuțile sale, devenind un monah iscusit. Fiind găsită o bogată moștenire care aparținuse familiei sale, Sfântul Ioan o dăruiește în întregime săracilor, urmând modelului de viață al Sfântului Vasile cel Mare. Asprele sale nevoințe aveau ca aripi spre cer rugăciunea, devenită un „*foc arzător*“. Se povestește despre Ioan că iarna avea obiceiul să iasă cu binecuvântarea starețului nu departe de mănăstire, unde se afla o grotă de unde curgea un izvor, în ale cărui ape înghețate sfântul se ruga deseori.

Dar numele de „*Secerătorul*“ îl primește după ce săvârșește una dintre minunile sale, salvând de la distrugere recolta câmpului din timpul treierării, într-un miez de iunie când, prin rugăciune adâncă, cu ajutorul lui Dumnezeu, cuviosul alungă norii furtunii care se abătuseră asupra secerătorilor. După o viață închinată lui Hristos, Sfântul se mută la cele veșnice în jurul anului 1050.

Mănăstirea Bivongi, după moartea sfântului Ioan, rămâne una dintre cenobiile grecești cele mai înfloritoare până în jurul anului 1400, după care a urmat o perioadă de declin. În 1457, o inspecție pontificală a constatat că mănăstirea era totuși prosperă din punct de vedere economic¹¹⁸. În jurul anului 1550 Mănăstirea încă mai poseda o bibliotecă bogată, cu relicve și manuscrise de valoare, care ulterior au fost preluate de Biblioteca Vaticanului. În cursul secolului al XVII-lea, mănăstirea a suferit devastări și furturi, săvârșite de bande de tâlhari, și din acest motiv în anul 1662 a fost complet abandonată, cu aprobarea Papei Alexandru al VII-lea¹¹⁹.

Frescele moderne actuale din navă le-au înlocuit pe cele din sec. XV, dispărute odată cu prăbușirea tavanului și a zidului din partea de nord. Cele de astăzi îi reprezintă pe părinții fondatori ai bisericii și au fost realizate în anii '90 de iconograful grec Kostas Kostantatos.¹²⁰

În 1994 așezământul este încredințat unui grup de monahi athoniți, în contextul dorinței de reînființare a uneia dintre cele mai vechi mănăstiri calabreze. Primii doi monahi veniți din Sfântul Munte Athos pentru a reaprinde flacăra vechii mănăstiri de la Bivongi, au aflat-o într-un dezolant stadiu de degradare. Părinții împlineau, de fapt, un îndemn profetic al Sfântului Paisie Aghioritul, care le spusese: „Văd un pământ departe de mare, între două râuri, printre resturile unei străvechi biserici, unde veți merge pentru a propovădui mărturia monahală a sfintei credințe ortodoxe“.

În 2008, Consiliul Comunal Bivongi acordă Bisericii Ortodoxe Române complexul monahal pentru o perioadă de 99 de ani. Din 2012 până în 2019 au loc ample lucrări de restaurare a bisericii, dar și construcția a 2 corpuri noi de chilii. În 23 februarie 2020, la împlinirea a 25 de ani de la refondare, a avut loc binecuvântarea lucrărilor și inaugurarea noilor spații¹²¹.

La ora actuală stareț al mănăstirii este Preacuviosul Părinte Protosinghel Iustin (Miheț), trimis aici din binecuvântarea Preasfințitului Părinte Episcop Siluan al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, alături de care se ostenesc alți 4 părinți și un frate.

A doua mănăstire înființată în anul 2008 este Mănăstirea de maici *Adormirea Maicii Domnului* de la Roma. Ea este amplasată în incinta Centrului Eparhial de la Roma. Aceasta este prima mănăstire ortodoxă de la Roma după separarea din secolul al XI-lea, cu nădejdea ca Maica Domnului să fie ocrotitoarea maicilor care viețuiesc aici și să le ajute să clădească mănăstirea atât în lăuntru ei, prin viața duhovnicească, cât și în exterior, prin ridicarea unei biserici¹²². Acestor mănăstiri li s-au adăugat apoi Mănăstirea *Sfinții Cosma și Damian* (de călugări) de la

---

¹¹⁸ <http://bivongitheristis.altervista.org/ro/istoria-manastirii-sfantului-ioan-theristis/>.

¹¹⁹ *Ibidem*.

¹²⁰ *Ibidem*.

¹²¹ <https://episcopia-italiei.it/stiri/index.php/ro/stiri/4392-manastirea-sfantul-ioan-seceratorul-din-bivongi-a-sarbatorit-implinirea-a-25-de-ani-de-la-refondare-ps-parinte-atanasie-de-bogdania-a-fost-prezent-la-eveniment>.

¹²² <https://episcopia-italiei.it/index.php/ro/istoric/7225-monografia-episcopia-ortodoxa-romana-a-italiei-istoric-componenta-activitati-pastorale-culturale-si-social-filantropice>.

Montecorvino Rovella (Salerno) și cele două schituri: Schitul *Sf. Proroc Ilie Tesviteanul* (de călugări) de la Rignano Flaminio și Schitul *Sf. Atanasie cel Mare* (de maici) de la Trieste.

În 2019, cu binecuvântare Preasfințitului Siluan, în Nord-Estul Peninsulei, în localitatea Spilimbergo, este achiziționată o fostă școală dezafectată, unde se constituie un nou așezământ monahal și un centru pastoral închinat Sfântului Ierarh Andrei (Șaguna) al Transilvaniei.

În vara anului 2020, necăutând la condițiile vitrege cauzate de criza pandemică, încep demersurile pentru achiziționarea unei proprietăți la poalele munților Dolomiți, în apropiere de frontiera cu Austria, cu intenția de înființa o mănăstire de maici. În primăvara anului 2021 este achiziționată o proprietate în localitatea San Antonio Tortal – Trichiana, cu 3 hectare de pământ. La ora actuală mănăstirea are 2 viețuitoare. În prezent în Italia, în subordinea canonică a Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, funcționează 5 mănăstiri, 2 schituri și un așezământ monahal.

Peninsula Iberică

În Episcopia Ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei funcționează **4 mănăstiri, dintre care 3 în Spania și una în Portugalia**. În 2013 a fost înființată Mănăstirea de maici cu hramul *Sf. Parascheva* în localitatea Vilaller din Munții Pirinei (Spania). Căutările unui spațiu potrivit au început încă din anul 2007. După multe cercetări și încercări s-a reușit obținerea unui complex ce fusese anterior seminar de vară al Episcopiei Catolice de Lleida. La data de 23 martie 2013 a fost acordat actul de concesiune a clădirii¹²³. În 2017 ia naștere Mănăstirea de maici *Nașterea Domnului* din Cenicientos, situată la 95 de kilometri vest de Madrid. Piatra de temelie a viitoarei biserici de lemn a fost pusă în 2018, mănăstirea dispunând actualmente de un paraclis în care se slujește zilnic. În Portugalia, prima mănăstire românească se formează în noiembrie 2018, în localitatea Aldeia de Santa Margarida. Ea poartă hramul *Adormirea Maicii Domnului* și este păstorită de la întemeiere până în prezent de protosinghelul Andrei (Jilcu). Acesta anterior ridicase o altă mănăstire în cinstea *Icoanei Maicii Domnului Prodromița* și a *Sf. Ierarh Nectarie* în localitatea Comandău (Covasna), fiind și stareț aici¹²⁴. Mănăstirea din Aldeia de Santa Margarida a fost construită pe terenul de 14 hectare al unei foste ferme de măslini și portocali, iar biserica, în clădirea unui fost grajd, ai cărui pereți din piatră s-au păstrat. Pereții exteriori sunt îmbrăcați în granit, specific acestei zone din Portugalia.¹²⁵ În luna februarie a anului 2019 încep

¹²³ <https://basilica.ro/o-noua-manastire-romaneasca-in-spania/>.

¹²⁴ <http://mosteiro-ortodoxo-romeno.pt/despre-noi/>.

¹²⁵ <https://basilica.ro/manastirea-romaneasca-din-portugalia-vazuta-de-jurnalistii-plecati-cu-rulota-pe-urmele-romanilor-din-diaspora/>.

lucrările de construcție la așezământul monahal. La data de 17 noiembrie a aceluiași an se sfințește biserica mănăstirii de un sobor de 4 ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române.

Germania

În Arhiepiscopia Germaniei și a Europei Centrale există două mănăstiri: Mănăstirea *Sfinții Martiri Brâncoveni* pe lângă Centrul Eparhial de la Nurnberg, care a luat ființă în 2001, și Mănăstirea *Sfântul Siluan Athonitul* pe lângă Centrul Bisericesc de la Munchen, care a luat ființă în anul 2003.

Scandinavia

În Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord funcționează 2 mănăstiri - Mănăstirea *Sfântul Apostol Andrei* (30 noiembrie) și *Toți Sfinții Voievozi Români* pe lângă Centrul Eparhial de la Stockholm și Mănăstirea *Cinstirea Icoanei Maicii Domnului „Milostiva pe tron”* din Danemarca.

Concluzii

Sfântul Ioan Scărarul spune că „Îngerii sunt lumină monahilor, iar monahii sunt lumină mirenilor”¹²⁶. Acest lucru se potrivește perfect cu situația din diaspora ortodoxă, unde puținele oaze monastice existente, chiar dacă fără o prezență numeroasă a cinului monahal, aduc lumină și binecuvântare nu doar unor regiuni întregi, ci de multe ori chiar unei eparhii sau unei țări.

Sfântul Paisie Aghioritul spunea inspirat că „scopul mănăstirilor este duhovnicesc și nu trebuie să existe în ele elementul omenesc, ci cel ceresc, pentru ca sufletele să fie inundate de dulcele paradisiace. (...) O mănăstire, atunci când trăiește duhovnicește, știți cât de mult pune lumea pe gânduri? Dacă există evlavie, frică de Dumnezeu și nu există nici logică lumească și nici duh negustoresc, aceasta este ceea ce îi mișcă pe mireni.

În acești ani grei oamenii nu au atâta nevoie de hrana materială, pe cât de cea duhovnicească. Adică lumea nu are nevoie atât de pâine – cât de ajutor duhovnicesc. Să căutăm să ajutăm cu rugăciunea toată lumea. (...) Astăzi monahul trebuie să trăiască duhovnicește ca să fie gata să depășească o greutate”¹²⁷. Prin acestea înțelegem că vocația monahismului din diaspora

---

¹²⁶ *Filocalia sau Culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți și desăvârși*, Vol. 9, Ed. I.B.M.B.O.R., 2013.

¹²⁷ Cuviosul Paisie Aghioritul, *Trezvie duhovnicească*, Editura Evanghelismos, București, 2002.

este una misionară, una care aduce har și binecuvântare în mijlocul *cetății* și nu neapărat una care caută fuga din *cetate*, cum o întâlnim în monahismul cenobitic clasic.

Putem constata că monahismul din diasporă poartă un caracter separat, specific, în dependență de țară și tradiție. O trăsătură proprie multor comunități monahale din Occident e faptul că ele sunt multinaționale și multietnice. E văzut ca un fapt absolut firesc să se slujească în câteva limbi. Acest lucru ne amintește de armonia între comunitatea română, greacă și rusă de la Mănăstirea Neamț, sub păstoria Sfântului Paisie (Velicovschi).

În cea ce privește mănăstirile românești, în cea mai mare parte acestea sunt formate după anul 2000. În continuare multe dintre ele sunt obști în formare, cu multe lipsuri. Unul din frații de la singura mănăstire românească din Portugalia zicea că „traiul într-o mănăstire, mai ales într-una înființată de un an, înseamnă mai multă muncă decât rugăciune. Ziua începe la cinci dimineața cu gătit, udat grădina și curățenie, apoi slujbă, muncă în curte, curățenie în biserică. Slujba începe din nou la șase după-amiaza și se termină noaptea târziu”¹²⁸. În anumite privințe este mult mai greu ca în România. Dar când apar primele roade, oboseala devine odihnă. Aceeași etapă au parcurs-o și călugării de la sfârșitul anilor '80 în URSS, când au început să fie redeschise primele mănăstiri. Era nevoie de multă muncă și de multe resurse financiare în vederea restaurării sfintelor locașuri. Cu timpul însă lucrurile s-au așezat, încât astăzi, când mergi în pelerinaje în aceste locuri ai impresia că ele mereu au arătat astfel.

Necesitatea deschiderii mănăstirilor în Occident a fost imperativă. Putem observa că în absolut toate eparhiile din diaspora română există obști monahale. Ne putem întreba dacă Biserica poate exista fără mănăstiri. Da, poate, și a și existat, însă lipsa acestora este un simptom foarte îngrijorător. Ea arată degradarea per ansamblu a societății creștine. Biserica Ortodoxă Rusă a trecut prin această mare tragedie când absolut toate mănăstirile ei au fost lichidate în primii ani de după revoluția bolșevică. Biserica, deși prigonită, a continuat însă să trăiască în chip ascuns și a supraviețuit. Iar odată cu oferirea posibilităților de exprimare a libertății religioase s-a văzut în primul rând chiar setea de redeschidere a mănăstirilor.

Putem prezenta și alte exemple când Biserica a activat în lipsa mănăstirilor. Cel mai elocvent ar fi cazul Bisericii Ortodoxe din Japonia, întemeiată în a doua jumătate a sec. XIX și lipsită până nu demult de așezăminte monahale, deși călugării în primul rând au fost cei care au adus Ortodoxia pe meleagurile nipone. Printre misionarii de frunte s-a aflat și ieromonahul basarabean Anatolie (Tihai)¹²⁹.

---

¹²⁸ <https://basilica.ro/manastirea-romaneasca-din-portugalia-vazuta-de-jurnalistii-plecati-cu-rulota-pe-urmele-romanilor-din-diaspora/>.

¹²⁹ Anatolie Tihai – arhimandrit basarabean, misionar în Japonia. Născut în 1838 în Hotin (actualmente Ucraina). Studiază la Seminarul din Chișinău, însă nu-l termină, plecând în Athos. Aici primește tunderea în monahism și petrece 4 ani. Abia acum termină seminarul și continuă studiile la Academia Teologică din Kiev. Sosește deja ca

Începând cu Războiul ruso-japonez (1904-1905), Ortodoxia niponă intră într-o perioadă foarte dificilă. Activitățile misiunii au continuat, dar nu cu aceeași intensitate. Impozitele au crescut după război, iar fondurile misiunii, care și așa erau puține, au fost reduse în 1907. La scurt timp după aceasta, trece la cele veșnice arhiepiscopul Nicolae († 1912)¹³⁰. După revoluția din 1917, Biserica Ortodoxă din Japonia a devenit *de facto* de sine stătătoare. Parohiile nipone, private de orice sprijin financiar din partea Rusiei, au trecut la autofinanțare, ceea ce a dus la o reducere semnificativă a muncii misionare și educaționale. Mănăstiri ortodoxe pe teritoriul Japoniei nu au fost formate. În 2014 numărul creștinilor ortodocși era estimat la doar 9.619 credincioși¹³¹. Japonia nu a trecut prin comunism și s-ar părea, la prima vedere, că nu ar fi trebuit să existe impedimente în vederea formării unor mănăstiri. Nu intrăm în detalii, dar tind să cred că dacă numărul creștinilor ortodocși ar fi fost în creștere, cu siguranță s-ar fi format așezăminte monahale. Abia în 2006 se constituie prima și deocamdată singura mănăstire din Japonia¹³².

Astăzi toate mănăstirile ortodoxe din Occident sunt, prin excelență, misionare. În unele mănăstiri funcționează instituții de învățământ teologic, după cum am arătat. În diaspora română cei mai mulți preoți sunt puși în situația de a lucra, multe parohii nu au posibilitatea fizică de a sluji în cursul săptămânii, chiar și la marile sărbătorile. Astfel, mănăstirile rămân practic singurele centre ortodoxe din diasporă, unde există posibilitatea de a săvârși ciclul liturgic zilnic după rânduiala tipiconală. Mănăstirea există nu doar pentru monahi, ci pentru toți cei care caută împlinirea spirituală aici. Mirenii sunt cei care vin aici să-și aline sufletul, să primească o mângâiere, să-și încarce bateriile duhovnicești. Aceasta o vedem în pelerinajele care se fac la mănăstirile din diasporă.

Multe din mănăstirile din diasporă au căpătat renume în întreaga Ortodoxie. E suficient să amintim de Mănăstirea *Sf. Ioan Botezătorul* de la Essex (Marea Britanie), fondată în 1959 de

---

ieromonah în Japonia în 1871, preluând parohia și centrul misionar din Hakodate, ceea ce i-a permis pr. Nicolai (Kasatkin) să plece în Tokyo pentru a forma misiunea de aici. O contribuție majoră a avut-o pr. Anatolie în domeniul cântării bisericești. Grație faptului că Anatolie Tihai a pus pe note textele cântărilor traduse de către pr. Nicolae (Kasatkin), deja la finele anului 1873, slujba Privegherii putea fi săvârșită integral în limba japoneză. La începutul anului 1874 sosește în Japonia fratele său, seminaristul și profesorul de muzică, Iacob Tihai, pentru a organiza cântarea bisericească. Ulterior pr. Anatolie a continuat să pună pe note cântări bisericești în limba japoneză, instruind cântăreții. În total, Anatolie Tihai a dedicat 21 de ani slujirii misionare în Japonia. Spre sfârșitul vieții sale a revenit în Rusia și, probabil, a devenit unul dintre frații Lavrei *Sf. Alexander Nevski* (Sankt Petersburg). A murit în 1893 la Sankt Petersburg. Este înmormântat în cimitirul *Nikolskoye* din incinta Lavrei *Sf. Alexander Nevski*.

¹³⁰ Sfântul Ierarh Nicolae (Kasatkin) – misionar desăvârșit, întemeietorul Bisericii Ortodoxe din Japonia; arhiepiscop de Tokyo și întreaga Japonie (1906-1912). Canonizat de către Patriarhia Rusă în 10 aprilie 1970, fiind trecut în ceata celor *întocmai cu apostolii*. Ziua de pomenire - 3 (16 stil vechi) februarie.

¹³¹ <https://ru.wikipedia.org/wiki/>.

¹³² Mitropolitul Daniil (Nushiro), Întâistătătorul actual al BOJa, face o cerere către Sinodul BORu în vederea ajutorării Bisericii din Japonia pentru formarea unei mănăstiri de monahi. Prin decizia Sinodului din 16 iulie 2005, ieromonahul Gherasim (Șevțov) de la Lavra *Sfintei Treimi* (reg. Moscova) este trimis în jurisdicția BOJa pentru formarea unei obști monahale. În anul 2006 pe lângă Catedrala *Învieirea Domnului* din Tokyo a fost sfințit un spațiu temporar pentru mănăstirea în formare și s-a luat decizia ca aceasta să poarte hramul *Sf. Ierarh Nicolae al Japoniei, cel întocmai cu apostolii*. La data 22 iunie 2018 a fost cumpărat un teren pentru construcția mănăstirii în Ajiro (prefectura Shizuoka).

Cuviosul Sofronie (Saharov), canonizat în anul 2019 de Patriarhia Ecumenică; de Mănăstirea *Acoperământul Maicii Domnului* din Bussy-en-Othe din Franța; de Mănăstirea *Sf. Antonie cel Mare* din Arizona, SUA, înființată de cuviosul Efrem Filoteitul. Moștenirea pe care ne-a lăsat-o Cuviosul Sofronie (Saharov) a avut un impact asupra întregii Ortodoxii și a constituit un subiect de admirație chiar printre creștinii eterodocși. Nădejdea noastră rămâne ca mănăstirile să-și păstreze lumina și harisma de a propovădui și a mărturisi credința dreptslăvitoare, pentru că odată cu pierderea lor intră în declin întreaga Biserică Ortodoxă.